

संकल्प

वार्षिकांक २०१७-१८

महान आधुनिक भौतिकशास्त्रज्ञ स्टीफन हॉकिंग
यांच्या स्मृतीस समर्पित

अतुल विद्या मंदिर द्वारा संचालित

राजर्षी शाहू विज्ञान महाविद्यालय

चांदूर रेल्वे, जि. अमरावती

NAAC Accredited 'B+' Grade
(CGPA 2.51)

आमचे प्रेरणास्थान

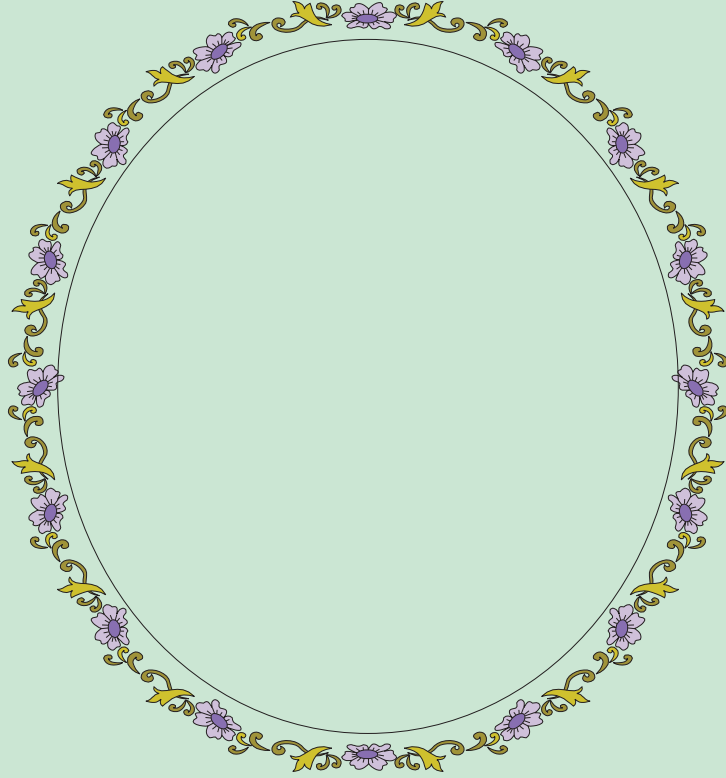

मा. प्रा. अण्णासाहेब जगताप

संस्थापक अध्यक्ष
अतुल विद्या मंदिर (वर्धा)

अतुल विद्या मंदिर (वर्धा) द्वारा संचालित
राजर्षी शाहू विज्ञान महाविद्यालय, चांदुर रेल्वे

आदरांजली

स्व. अतुल वा. जगताप

एम.कॉम., एम.बी.ए.

शजर्षी शलू वललान ढहावलदलल, ऑलंदुर रेल्वे

आधलरसुतंढ व वुवसुथलपन सढलती प्रढुख

प्रल. सौ. उतुतरलतलई वी. जगतलप
अधुयकुषल

प्रल. अणुणलसलहेब जगतलप
उपलधुयकुष

डॉ. ढलललंद वल. जगतलप
उपलधुयकुष

प्रल. वीरेंदु वल. जगतलप
उपलधुयकुष

शुरी. परलकुषीत जगतलप
कुषलधुयकुष

डॉ. सुरेश ठलकरे
प्रलऑलरुय

प्राचार्यांचे मनोगत.....

झेपावणाऱ्या पंखांना क्षितीजे नसतात
त्यांना फक्त कवेत येणारे आकाश आहेत
आणि

शुजनशास्त्री शाहशांना सीमा नसतात
त्यांना फक्त मातीच्या स्पर्शाची झट आहेत ।

या कोणत्या अज्ञात कवीच्या ओळी आपल्या सहकाऱ्याने खऱ्या ठरल्या आहेत. २०१७-२०१८ या शत्रात नॅक, बेंगलुरु ह्या स्वायत्त संस्थेद्वारे आपल्या महाविद्यालयाचे प्रथम अधिस्वीकृती व प्रमाणीकरण झाले व महाविद्यालयाला घवघवीत असे 'बी+' श्रेणी मानांकन प्राप्त झाले. तात्कास्तशेव 'बी+' श्रेणी मानांकन मिळविणारे पहिले महाविद्यालय ठरले आहे. हे यश आपल्या सर्वांच्या सहकार्याचे फलीत आहे असे मी समजतो.

आपल्या महाविद्यालयाला समकालीन कालप्रवाहाशी सुसंगत ठेवण्यासाठी मागील वर्षभरात राबविलेल्या उपक्रमांना शतत प्रेरणा देणारे संस्थेचे आचारवड आदर्शनीय अण्णासहेब जगताप, संस्थेचे शचिव माननीय प्रा. विरेंद्रभाऊ जगताप, संस्थेच्या नवनिर्वाचित अध्यक्षा प्रा. शै. उत्तरताई जगताप व संस्थेचे सर्व पदाधिकारी यांचे मी मनापासून आभार मानतो.

प्रगतीचा ध्यास घ्यावा व टाकलेले पाऊल पुढेच पडत जावे अशा यशाचा निखळ आनंद या महाविद्यालयाच्या प्रत्येकाने यावर्षी घेतला.

महाविद्यालयाच्या आधीच असलेल्या भव्यदिव्य वास्तूला अधिक देखणे रूप प्राप्त झाले आहे. सर्व प्रशासकीय व्यवहारात नेटकेपणा आलेला आहे. प्रत्येक शिक्षक एक नव्या दृष्टिने विद्यार्थ्यांकडे पाहता झाला. ग्रामीण पार्श्वभूमी असलेले माझे विद्यार्थी मित्र एका नव्या ध्यासाने प्रेरित झाले. आपण शरत आहेत हा नवा आत्मविश्वास त्यांना मिळाला. ते बोलते झाले आहे. अभ्यासक्रमाशी निगडीत उपक्रम असोत की इतर कला व खेळ, माझ्या विद्यार्थ्यांनी आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेतही सहभाग घेवून आपली चुणूक दाखविलेली आहे.

मागील संपूर्ण शत्राचा आढावा घेतांना आणि महाविद्यालयाची यशोगाथा आपल्या समोर मांडतांना मी अत्यंत समाधानी असली तरी तुर्तास एवढेच म्हणेन....

शाहशास मम सीमा नसली
नवीन क्षितीजे पुन्हा खुणवती
दूर दाटला निविडात मांडला
पुन्हा नवा मी डाव

डॉ. सुरेशचंद्र स. ठाकरे
प्राचार्य

संकल्प

वार्षिकांक

२०१७-२०१८

- * प्रकाशक -
प्राचार्य, राजर्षी शाहू विज्ञान महाविद्यालय, चांदूर जिल्हा
- * मुख्य संपादक -
डॉ. महेश चिखले
विभागीय प्रमुख - प्राणीशास्त्र विभाग
- * सह संपादक -
प्रा. कुलदीप सोळंके
प्रा. प्रविण चव्हाण
- * संपादक मंडळ -
कु. योगिता डोंगरे (बी.एस्सी. भाग ३)
श्री. गौरव सोटे (बी.एस्सी. भाग २)
कु. श्रद्धा खानझोडे (बी.एस्सी. भाग २)
- * मार्गदर्शक -
डॉ. गजानन संतापे
- * मुखपृष्ठ, अक्षर जुळवणी व अंतर्गत सजावट -
श्री. श्रीकांत अ. जोशी
- * मुद्रण स्थळ -
सान्वी बुक्स अँड प्रिंटेक्स, रुख्मिणी नगर, अमरावती

स्टीफन हॉकिंग ज्याने मृत्यूला नमवले.

१९६२ मध्ये हिवाळी सुट्टीसाठी २० वर्षांचा स्टीफन घरी आला होता. तो आनंदात होता कारण त्याच २१ वे बर्थडे जवळ येत होते. त्याचं हे आनंद कदाचित नियतीला मान्य नसावे. तो त्याचा बर्थडे च्या काही दिवसा अगोदर आजारी पडला. सुरुवातीला त्याला आणि त्याचा घरच्या ना तो लवकर बारा होईल असे वाटले. पण त्याचा प्रकृतीत कसलाच बदल होत नव्हता. स्टीफन चा त्रास वाढत चालला होता, उपचारासाठी अनेक डॉक्टरांकडे दाखवून झाले पण रोगाविषयी काहीच माहिती मिळेना. त्यातच रोगाचा जोर वाढला आणि ८ जानेवारी १९६३ रोजी, २१ व्या वाढदिवसा दिवशीच स्टीफन यांना एक असाध्य रोग झाल्याचे स्पष्ट झाले.

१९६२ मध्ये हिवाळी सुट्टी साठी २० वर्षांचा स्टीफन घरी आला होता. तो आनंदात होता कारण त्याच २१ वे बर्थडे जवळ येत होते. त्याचं हे आनंद कदाचित नियतीला मान्य नसावे. तो त्याचा बर्थडे च्या काही दिवसा अगोदर आजारी पडला. सुरुवातीला त्याला आणि त्याचा घरच्या ना तो लवकर बारा होईल असे वाटले. पण त्याचा प्रकृतीत कसलाच बदल होत नव्हता. स्टीफन चा त्रास वाढत चालला होता, उपचारासाठी अनेक डॉक्टरांकडे दाखवून झाले पण रोगाविषयी काहीच माहिती मिळेना. त्यातच रोगाचा जोर वाढला आणि ८ जानेवारी १९६३ रोजी, २१ व्या वाढदिवसा दिवशीच स्टीफन यांना एक असाध्य रोग झाल्याचे स्पष्ट झाले.

अवयव निकामी झाल्याने स्टीफन यांना चालण्या-फिरण्यासाठी व्हील चेअरचा आधार घ्यावा लागला. मग या व्हील चेअरलाच एक संगणक जोडण्यात आला. फक्त एक बोट वापरून स्टीफन या संगणकावर हवे ते काम करू शकत. १९८५ साली हॉकिंग यांना न्यूमोनिया रोग झाला. केवळ श्वास नलिकेला छिद्र करूनच शस्त्रक्रिया होऊ शकणार असल्याने तशी शस्त्रक्रिया हॉकिंग यांच्यावर करण्यात आली पण त्यामुळे हॉकिंग यांचा आवाज कायमचा गेला. यावर संगणतज्ज्ञ डेव्हिड मेसन यांनी स्टीफन हॉकिंग यांच्या संगणकासाठी एक नवी आज्ञावली लिहून ती त्या संगणकात कार्यरत करून दिली. यामुळे संगणकाच्या आवाजाच्या माध्यमातून बोलणे हॉकिंग यांना शक्य झाले.

संशोधन :-

अश्या या माणसाने कृष्णविवर (black hole) या विषया वर आपली थैरी मांडली. या साठी त्याने आईन्स्टाईन यांचे खूपच अवघड अश्या सापेक्षता वादाचा सिद्धांताचा आभास केला. शरीराची हालचाल करू शकण्यास असमर्थ असलेल्या हॉकिंग्स यांनी अवघड गणिते मनातल्या मनातच सोडवली. शेवटी त्यांनी कृष्णविवरे देखील किरणोत्सर्ग करीत असावीत, असा निष्कर्ष त्यांनी काढला. याला आधी जोरदार विरोध झाला पण नंतर स्टीफन हॉकिंग यांचे मत पटल्यावर त्या नव्या निष्कर्षाप्रमाणे होणार्या

किरणोत्सर्जनाला हॉकिंग उत्सर्जन असे नाव देण्यात आले. त्याच वर्षी स्टीफन हॉकिंग यांचा कृष्णविवर या विषयावरील प्रबंध इंग्लंडच्या नॅचर या नियतकालिकेत प्रसिद्ध झाला आणि त्यांची रॉयल सोसायटीचा फेलो म्हणून निवड झाली.

स्टीफन हॉकिंग हे त्यांच्या पुस्तकांमुळे आणि जाहीर कार्यक्रमांमुळे खूप लोकप्रिय

आहेत. त्यांचं अ ब्रिफ हिस्टरी ऑफ टाईम हे पुस्तक जगातील बेस्ट सेलर बुक्स च्या यादीत येते. स्टीफन हॉकिंग म्हणतात, 'मी चालू फिरू शकत शकत नाही, मला कंप्युटर च्या माध्यमातून बोलावं लागतं, पण मी माझा मेंदूने (विचारांनी) स्वतंत्र आहे.' खरंच आहे मित्रांनो आपल्याकडे सर्व अवयव असून आपण डोक्याने. स्वतंत्र नाही, आणि स्टीफन सारखे लोक डोक्याने स्वतंत्र असतात.

एवढं सगळं वाचून मला तर वाटते, आपल्या जीवनातल्या कसल्या पण अडचणी बाबतीत आपल्याला तक्रार करायचा अधिकारच नाहीये. कारण स्टीफन हॉकिंग सारख्या लोकांच्या तुलनेत आपले दुःख आणि अडचणी यांना कसलेच महत्व राहत नाही. आणि हो एक नक्की सांगावंसे वाटते, या पेज ला बुकमार्क करून घ्या. जेव्हा कधी आयुष्यात निराशा जाणवेल हा लेख वाचा बघू कसली असते निराशा.

लेक माझी

अशी कशी लेक, देवा माझ्या पौटी येते
नाव खुल्ला माझं ती इथेच ठेवून जाते
पहिला धास देता ती माझ्या कडून खाते
माझ्याच हात धरून ती पहिलं पाऊल टाकते
माझ्यासाठी कपडे, चप्पल खाऊ घेऊन येते
नव्या जगातील नवीन गोष्टी मलाच ती शिकवते
तिच्या दूर जाण्याने कातर मी होतो,
हळूच हळुन मला ती कुशीत घेऊन बसतो
तुझ्या अंगणातली धारा ही 'जीवनदात्री' होते
आणि वाहती राहण्यासाठीच 'गंगा' 'सागराला' मिलते ।
एक तरी मुलगी असावी उमलतांना बघावी
नाजूक नखरे करतांना न्याहाळायला मिळावी
एक तरी मुलगी असावी साजिरी गोजिरी दिशावी
नाना मागण्या पुरवतांना तांबळ माझी उडावी
एक तरी मुलगी असावी मॅचींग करतांना बघावी
नटता नटता आईला तिने नाट्यासाठी गंमत शिकवावी.

कु. रेश्मा शेळके
बी.एस्सी. भाग १

भारतीय अणुविज्ञानाचे जनक - डॉ. होमी भाभा

डॉ. होमी जहांगिर भाभा यांचा जन्म मुंबई येथील श्रीमंत व सुसंस्कृत पारशी कुटुंबात ३० ऑक्टोबर १९०९ रोजी झाला. ते बुद्धिमान विद्यार्थी होते. भौतिकशास्त्र व गणित या विषयाची त्यांना विशेष आवड होती. विज्ञानाइतकीच त्यांना कला व संगीत विषयात रूची होती. बालवयातच त्यांचे आई-वडिल त्यांना विज्ञान व तंत्र विषयाची पुस्तके मिळवून देत. डॉ. भाभा अध्ययन करून प्रयोग करीत असे. या सवयीमुळे आईन्सटाईनचा सापेक्षतावादाचा सिद्धांत पंधराव्या वर्षी त्यांनी आत्मसात केला.

शिक्षण -

डॉ. भाभांनी इंजिनियर व्हावे, अशी त्यांच्या आई-वडिलांची इच्छा होती. सिनिअर केंब्रीजची परीक्षा वयाच्या पंधराव्या वर्षी उत्तीर्ण केल्यावर त्यांनी केंब्रिज विद्यापीठात प्रवेश घेतला. केंब्रीज विद्यापीठाी ट्रायपोस (Tripos) ही तंत्रशास्त्रेची परीक्षा

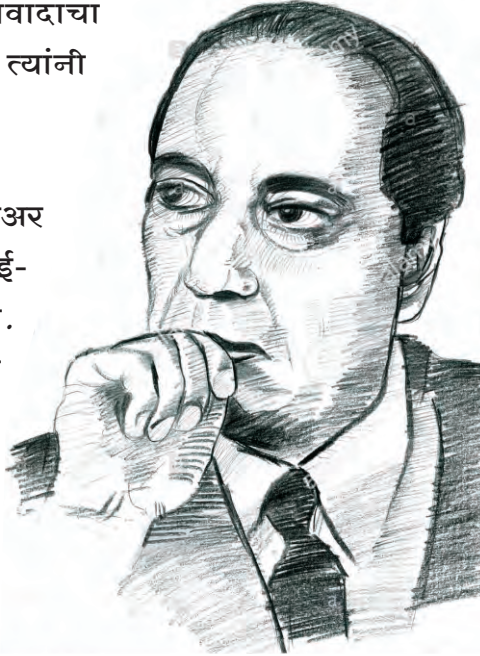
सतराव्या वर्षी ते पास झाले. इंग्लंडमध्ये वास्तव्य असतांना प्रख्यात वैज्ञानिक एनरिको फर्मी यांचे त्यांना मार्गदर्शन लाभले. त्यांनी 'मूलभूत कण व त्यांची परस्पर क्रिया' या विषयावर प्रबंध प्रकाशित केला. त्यांच्या या प्रबंधास पी.एचडी. पदवी प्रदान करण्यात आली.

भारतातील कार्य -

मायदेशी परतल्यावर बंगलोरच्या भारतीय विज्ञान संस्थेतील (Indian Institute

गौरव कि. सोहे
बी.एस्सी. भाग २

of Science) विश्व किरण (Cosmic Rays)

विभागाचे ते प्रमुख झाले. १९४४ मध्ये त्यांनी मुंबई येथे 'टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ फंडामेंटल रिसर्च' या नावाची संस्था स्थापन केली. या संस्थेचे ते प्रमुख संचालक होते.

लंडन येथील 'रॉयल सोसायटी' चे फेलो म्हणून डॉ. भाभांची निवड करण्यात आली. 'कॉस्मिक किरण' या विषयाचे संशोधन म्हणजे डॉ. भाभांचे भौतिक शास्त्राला दिलेले योगदान होय.

शांततेकरीता अणूचा उपयोग -

१९४२ ते १९४७ या द्वितीय जागतिक महायुद्धाच्या कालखंडात पाश्चिमात्य राष्ट्रातील शास्त्रज्ञ अणुशास्त्राच्या निर्मितीत गढलेले होते. अणूमध्ये असलेली प्रचंड उर्जा व तिचा शांततेसाठी होऊ घातलेला उपयोग यांची डॉ. भाभांना पूर्ण जाणीव होती. अणूचा वापर योग्य कामासाठीच व्हावा असे ठाम मत संयुक्त राष्ट्रांच्या सभेत मांडणारे डॉ. भाभा हे पहिले वैज्ञानिक होते.

डॉ. भाभा यांनी पाया रचला म्हणूनच

भारताने अनेक ठिकाणी अणुभट्टी सुरू करून त्यांचा वीज निर्मितीसाठी उपयोग केला. स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर भारतात अणुउर्जा आयोगाची स्थापना करण्यात आली. तत्कालीन प्रधानमंत्री पं. जवाहरलाल नेहरू या आयोगाचे अध्यक्ष, तर डॉ. भाभा कार्याध्यक्ष होते. त्यांच्या अणुसंशोधन व अणुऊर्जा निर्मितीची जबाबदारी सोपविण्यात आली. दुरदृष्टी व कठोर परिश्रम या गुणांमुळे

त्यांनी हे आव्हान स्वीकारले. डॉ. भाभा व त्यांचे सहकारी यांनी तुर्भेयेथे पहिली भारतीय अणुभट्टी ४ ऑगस्ट १९५६ ला उभारली.

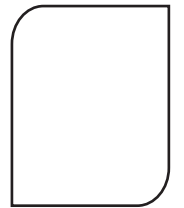
जिनेव्हा येथे होणाऱ्या संयुक्त राष्ट्रांच्या सभेला जातांना २४ जानेवारी १९६६ रोजी दुर्दैवी विमान अपघातात त्यांचे निधन झाले व भारत या महान शास्त्रज्ञास मुकला.

मैत्रीण

एक तऱ्ही मैत्रीण अशी हवी
जशी न बघता पुढे गेलो तऱ्ही
मागुन आवाज देणारी
आपल्यासाठी हसणारी
वेळ आलीच तऱ्ही अश्रूही पुरवणारी
स्वतःच्या घासातला घास
आठवणीने काढून ठेवणारी
वेळप्रसंगी आपल्या वेड्या मित्राची
समजूत काढणारी
वाकडं पाऊल पडतांना मात्र
मुस्काट मारणारी
यशाच्या शिखरावर
आपली पाठ थोपाटणारी
सगळ्यांच्या गळवयात
आपणांस सैरभैर शोधणारी
आपल्या आठवणीनं
आपण नसतांना व्याकुल होणारी
स्वरंच ! अशी एक तऱ्ही जीवा भावाची
मैत्रीण हवी जी आपणास मित्र म्हणवणारी

कु. प्रांजली राऊत
११ वी विज्ञान

यशस्वी जीवनाचा एक मार्ग

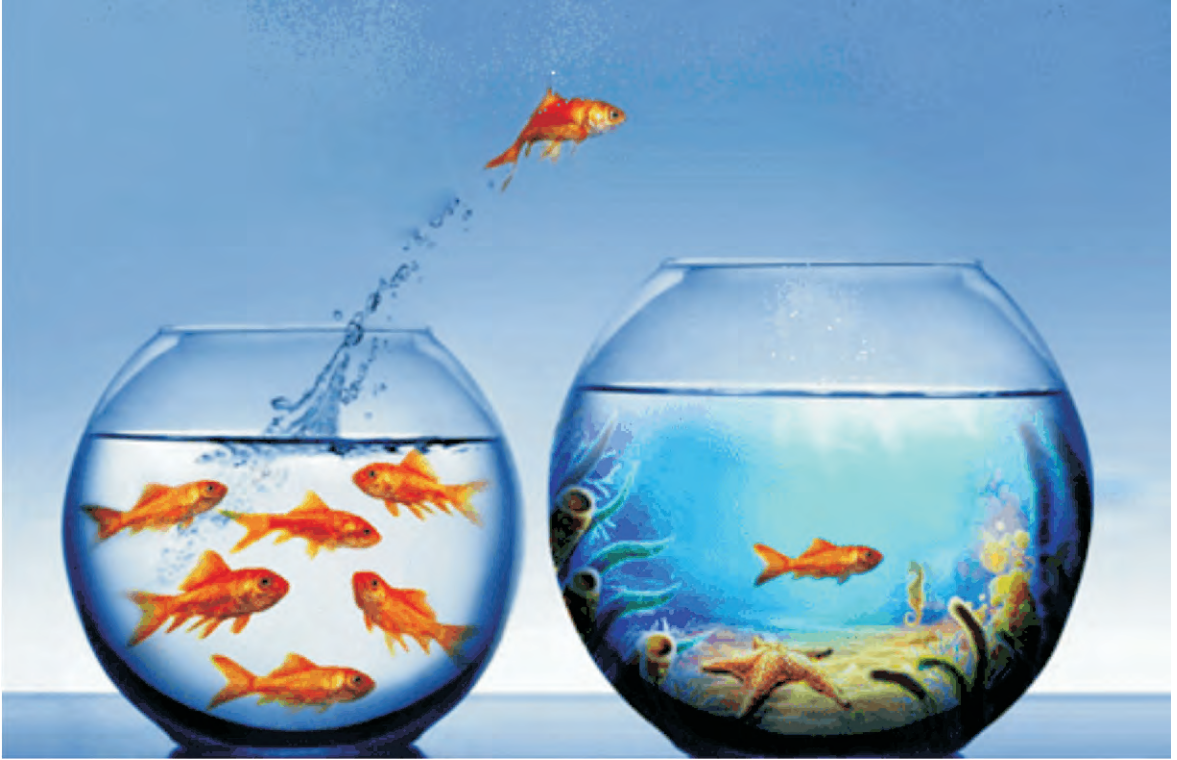
जीवन जगत असतांना माणसाच्या आयुष्यात सर्वसाधारण लहान मोठ्या अशा काही घटना घडतात की त्यामुळे मनुष्य नैराशयेकडे जाऊन, या आयुष्यात काही पडले नाही, असे विचार करतो. असे होणे साहजिक आहे. परंतु आपली विचार करण्याची पद्धत जर बदलली तर तो मनुष्य निराशेतून बाहेर पडून नवीन जीवनाला प्रारंभ करू शकतो. येशू ख्रिस्तांनी खुप छान तऱ्हेने सांगितले, “तो परमपिता परमेश्वर एक आहे, आपण सर्व त्यांची लेकरे आहोत. आपणापेक्षा कोणालाही कमी लेखू नका. आपणावर कसोटीचा प्रसंग येऊ नये म्हणून उठा, त्याची प्रार्थना करा.

कु. रोशनी इंगोले
बी.एस्सी. भाग १

निराशारूपी राक्षस आपल्या मनात धुमाकूळ घालतो तेव्हा आशारूपी देवीचं आवाहन केले तर त्याचवेळेस निराशासूर नावाची असूरी वृत्ती भस्म होते.

शालेय विद्यार्थी जीवन जगत असतांना आशा म्हणजेच प्रयत्न करायला पाहिजे त्यामध्ये

तुम्ही सर्वांना प्रेम घाल तरच ईश्वराच्या प्रेमास पात्र व्हाल.” ग्रामगीतेमध्ये सांगितल्याप्रमाणे ‘निराशेवर घातक वार करावयाचा असेल तर आशारूपी शब्दाचं अस्त्र वापरावचं लागत. जेव्हा

इतकी महान शक्ती आहे की जी मनुष्याला मृत्युच्या दाढेतून बाहेर काढू शकते. विद्यार्थी परीक्षेत नापास होतात म्हणून आपण नापास झालो

म्हणून नाराज होतात काही तर आत्महत्या करतात. परंतु त्यांनी जर ठरविले की नाही यापुढे की अजून प्रयत्न करून यशस्वी होवून दाखविणाराच. ही प्रबळ इच्छाशक्ती, आशा निर्माण केली तर मनुष्य आत्महत्येपासून वाचू शकतो. आज मी आहे. पण पुढील काळात निसर्ग साथ देईल. शासन मदत करेल. अशी वृत्ती मनामध्ये ठेवावी. आपली तुलना भिकारी, पालामध्ये राहणारे कुटुंब जे अत्यंत गरीब अन्न, वस्त निवारा नाही यांचेशी केल्यास आपण त्या मानाने फार सुखी आहोत. अशी विचारसरणी ठेवल्यास, आशावादी दृष्टीकोन ठेवला तर मनुष्याला निश्चितच नैराश्यातून बाहेर पडून सकारात्मक जीवन जगता येईल.

‘आशा’ जागृत ठेवण्यासाठी काही गोष्टी प्रयत्नपूर्वक आपल्यालाच कराव्या लागतील. पहिली बाब म्हणजे एकणे किंवा वाचणे. ज्यांना आपण आदरणीय मानतो उदा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ज्यांनी धर्मासाठी लोकांच्या कल्याणासाठी झटले, तुकडोजी महाराज ज्यांनी ग्रामगीतेच्या माध्यमातून प्रार्थनाचे महत्व पटवून दिले. यांचे नेहमी उदाहरण डोळ्यासमोर ठेवावे. उदा. म्हणजे प्रसिद्ध क्रिकेटपटू युवराजसिंह यांचे उदाहरण डोळ्यासमोर ठेवावे. त्यांनी ऐकले होते वाचले होते की कॅन्सर हा रोग बरा होऊ शकतो त्यामुळे त्यांचे मनोर्धैर्य वाढून उपचार करून तो रोगमुक्त झाला आणि आज पुन्हा मैदानात खेळतोच आहे ना. आशा जागृत ठेवण्याचा दुसरा मार्ग आहे श्रम-कष्ट, तसे पाहिले तर मनुष्य हा निराश झाल्यावर हताश होतो, श्रम करणे सोडून देतो. अशावेळेस नेते जे निवडणूक हरतात अब्दुल कलाम, अमिताभ बच्चन, शास्त्रज्ञ हे माणसे सुरूवातीस अपयशीच होती. परंतु संकटाचा सामना करीत न हारता श्रम करून मोठ्या पदावर

गेलीच नां. तिसरी बाब आहे म्हणजे संवाद साधण्याची. आजकाल समाजामध्ये संवादापेक्षा वादच जास्त ऐकायला मिळतात. त्याकडे दुर्लक्ष करून आपल्याला कोण यथायोग्य मार्गदर्शन करेल. कोणी योग्य गुरू भेटेल याचा शोध घेऊन त्यांच्याशी संवाद साधायला पाहिजे. त्यातून काही नक्कीच मार्ग निघू शकतो. आपल्या घरातील डब्यांमध्ये वर्षभराचं धान्य भरून ठेवतो पण नेहमीप्रमाणे त्या धान्यात किडे होतात. मग हे किडे डब्याच्या वर येण्याचा प्रयत्न करतात. ते पुन्हा डब्यातील धान्यात पडतात आणि लगेच वर येण्याचा प्रयत्न करू लागतात. आश्चर्य करण्याची गोष्ट आहे. ते किडेदेखील प्रयत्न करणे सोडत नाही आपण थोड्या-थोड्या गोष्टीसाठी नाराज होतो, आपण सामान्य माणस जगण्यातच आनंद यशस्वीता आणि मोक्ष मिळण्यापूर्वीच आपली आशा गमावून बसतो ? लहानपणी शिकवलेले गीत नेहमी मनाने म्हणावे.

हम होंगे कामयाब । हम होंगे कामयाब ।

हम होंगे कामयाब एक दिन ॥

जेव्हा आपण यशस्वी होऊ तेव्हाच तर हे राष्ट्र आपला देश घडेल.

मन मे हे विश्वास पुरा हे विश्वास

हम होंगे कामयाब एक दिन ॥

अपेक्षांच्या आभाळाला पंखांचे बळ

सकाळी तुम्ही झोपेतून जेव्हा जागे होता तेव्हा तुम्हाला मिळालेल्या जिवाबद्दल आणि शक्तीबद्दल सकाळच्या सुर्यप्रकाशाचे आभार माना, तुम्हाला मिळणाऱ्या अन्नाबद्दल आणि जीवनातील आनंदाबद्दल कृतज्ञता व्यक्त करा. आभार मानण्याचं काही कारण तुम्हाला दिसत नसेल तर दोष तुमच्यात आहे.

इतिहासाच्या पानावर नावं कोरतांना चांगल्या वाईट अशा दोन्ही कार्यांचा उल्लेख केला जातो हे जरी खरे असले तरी सत्कार्यातून केलेल्या कार्यांचा उल्लेख हा प्रेरणादायी आणि अभिमानास्पद असल्यामुळे वर्तमान आणि भविष्यकाळही अशा सकारात्मक घटनांना नेहमीच उजाळा देतांना दिसून येतो.

राजा सम्राट अशोक यांनी त्यांच्या राजवंशी कार्यकाळात केलेल्या युद्धाचा त्यांनी स्वतःचा घेतलेला आढावा हा सुद्धा पद्धतीला निरर्थक ठरविणारा असून त्यानंतर त्यांनी धर्माच्या नावावर सुरू

केलेली पाऊलवाट त्यांच्यातील सकारात्मतेला प्रकाश देतांना दिसून येते. त्यामुळे सम्राट अशोक यांच्या युद्धार्जन कार्यापेक्षा त्यांच्या धर्म मार्गाचा इतिहास हा सकारात्मकतेचा साक्षिदार असून त्यांनी अवलंब केलेल्या याच मार्गाचा सर्वार्थ विचार हा आजही इतिहासकारांसाठी तसेच वाचकांसाठी प्रेरणादायी ठरत आहे. व्यक्तीच्या समारे कुठलाही त्यांच्या आयुष्याची दिशा दशा बदलवू शकते हे या उदाहरणातून स्पष्ट होते. येणारे प्रत्येक प्रसंगाला सामोरे जाऊन आपण निवडलेला मार्ग हा यथार्थ असेल तर समाज दरबल घेऊ शकतो अन्यथा अन्वयार्थातून समाजविरोधी विचारही तयार होण्यास वेळ लागत नाही.

एखाद्या फळ बागेत लागलेली रसयुक्त फळे खाण्यासाठी त्या बागेला चौफर असलेले काटेरी कुंपण भेदणे गरजेचे असते. पण ते काटेरी

कु. प्रतिक्षा शेंडे
बी.एस्सी. भाग १

कुंपण भेदतांना अंगाला इजा होईल याची शाश्वती असतांना सुद्धा केवळ फळांचा आस्वाद घेण्यासाठी आपण त्या काटेरी कुंपणाचा क्षणभर विचार विसरून केवळ फळांसाठी प्रयत्नरत असतो. सांगातचे तात्पर्य इतकेच की आयुष्यात ध्येय कुठलेही असतो ते गाठतांना शारीरिक आणि

मानसिक होणारा त्रास हा काही वेळेपुरताच अपेक्षित ठेवावा कारण डोळ्यात साठविलेल्या ध्येयाचा पाठलाग करतांना पापण्यांना होणारा त्रास हा अपेक्षितच नव्हे का ! त्यामुळे डोळ्यातील स्वप्नांना

पूर्णत्व देतांना अश्रुंचाही ओघ तीतकाच महत्वाचा असतो. क्षेत्र निवडतांना त्या क्षेत्राशी असलेली तळमळ आणि जिज्ञासा महत्वाची असते कारण त्या क्षेत्रामधील परमोच्च बिंदू गाठतांना त्याला होणाऱ्या त्रासाची जाणीव होणे सुद्धा तितकीच गरजेची आहे. अनावधानाने मिळालेल्या पैशाची किंमत आणि अपेक्षित नसतांनाही मिळालेले यश यात जराही तफावत नाही कारण दोघांच्याही असण्याची योग्य किंमत आणि जी न केलेल्या मेहनतीचा परिणाम असतो त्यामुळे त्या पैशाची विनाकारण उधळण आणि मेहनतीविना मिळविलेल्या यशाचा अहंकार हा केवळ व्यक्तीच्या अधोगतीस कारणीभूत ठरतो यात जराही शंका नाही.

एक तेजस्वी तारा

जशा तस उन्हात बरसल्या, श्रावणमासी धारा
तशा आनंदाच्या क्षणी जन्मला एक तेजस्वी तारा
अतोनात कष्ट घेवूनी, शिक्षण त्याने केले
जीवनरूपी संघर्षातून त्यांना सलारवून नेले
परस्परडपणे मांडीले त्यांनी, हृदयातील बोल
शेतकऱ्यांच्या जीवनाचे जेव्हा, त्यांना कळले मोल
शेतकऱ्यांच्या आयुष्यात होता माजला अंधःकार
पंजाबरूपी तेजस्वी ताऱ्याचा मिळाला त्यांना आधार
दलितांची पिळवणूक पाहून त्यांचे हृद तळमळू लागले
अन्याचाला वाचा फोडूनी, समानाला केले जागे
शब्दरूपी म्यानातून चालल्या, शब्दांच्या तलवारी
म्हणूनी म्हणती पंजाबरावांना, दलितांचे कैवारी
दलितांना न्याय मिळविण्यासाठी केले कष्ट
विहिरी, मंदिरे खुले करूनी, अस्पृश्यता केली नष्ट
गरीब मुलांना आनंद झाला. पाहुनी श्रद्धदानंद
राहूनी तिथे बालकांनी घेतला शिक्षणाचा आनंद
शेतकऱ्यांच्या उध्दारासाठी घेतला कित्येकांशी पंग
त्यांच्यामुळेच आली विदर्भी, शिक्षणाची गंगा
खेडोपाडी आली गंगा, आला साक्षर झाले खेडे
बुद्धिवंत मुले दिसती, आता कोणीच नाही येडे
प्रयत्न केले दूर करण्या, जातीपातीचे बंधन
अशा तेजस्वी ताऱ्याला करू आता वंदन
एका रामनवमीच्या रात्री, निखळता तेजस्वी तारा
दुःखी होऊनी देशबुडाला, आक्रोषात तारा

कु. कोमल गावंडे
बी.एस्सी. भाग २

दूरदर्शन आणि विद्यार्थी

भारतीय राहणीमान हे पूर्वीपासूनच विविध संस्कृतीने नटलेले आहेत. पूर्वापार काळात मनोरंजनाची साधने ही वेगवेगळी होती. ती साधने मानवाच्या विकासाबरोबर विकसित होत गेली. पूर्व-प्राचीन काळात रामलीला, कृष्णलीला, रासलाला असे तर मध्यप्राचीन काळात नाटक, तमाशा, दंडार अशी मनोरंजनाची साधने होती तर अलीकडील काळामध्ये कलापथक, आकाशवाणी, चित्रपट व दूरचित्रवाणी म्हणजे दूरदर्शन असा मनोरंजनाच्या साधनांचा विकास होत गेला.

वरील सर्व मनोरंजनाची साधने ही त्या त्या वेळी लोकशिक्षणाची अध्यात्म व धर्मप्रसाराची साधने म्हणून सुद्धा वापरली जात होती.

प्रवचन, कीर्तन ही सुद्धा धार्मिक व नैतिक शिक्षणाचे प्रभावी माध्यम म्हणून पूर्वापारपासून आजपर्यंत चालत आलेली आहे. प्राचीन काळात शिक्षणाची पद्धती आश्रममाध्ये व शांतिनिकेतमध्ये गुरुशिष्य परंपरेच्या स्वरूपात होती. समाजाच्या विकासाबरोबर शिक्षणाचे केंद्र व शिक्षणपद्धती यांचा विकास होऊन शाळा, महाविद्यालय, मॉडर्न स्कुल, केंद्रीवाईड क्लासरूम अशा पद्धती अस्तित्वात आल्यात व आजही प्रचलित आहेत.

शिक्षण - प्रबोधन आणि प्रसार माध्यमे जसे आकाशवाणी व दूरदर्शन यांचा एकमेकांशी

कु. मयुरी पाटणे
बी.एस्सी. भाग २

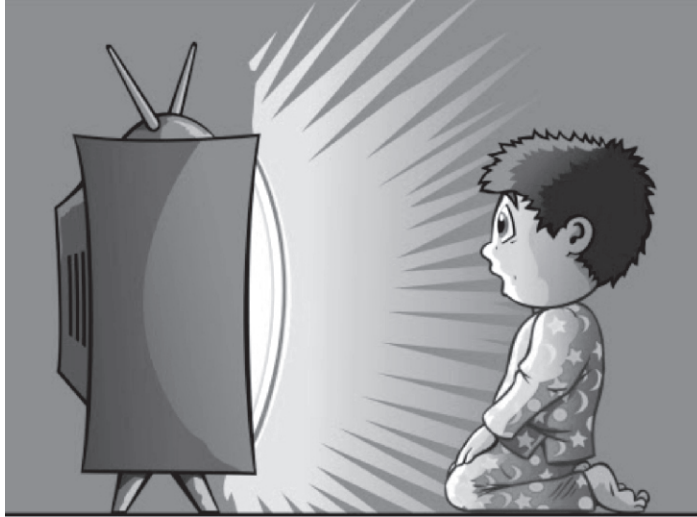

अतिशय जवळचा संबंध आहे. प्रगतीच्या भावी टप्प्यावर शिक्षणासाठी प्रसारमाध्यमे की प्रसारमाध्यमासाठी शिक्षण अशी गोंधळाची परिस्थिती सुद्धा निर्माण होईल.

दूरदर्शनच्या माध्यमातून विद्यार्थी वर्गाला दररोज नवनविन घटना, शोध, घडामोडी, ऐतिहासिक व भौगोलिक परिचय इत्यादींचे ज्ञान भरपूर प्रमाणात मिळते. दूरदर्शनचा विद्यार्थी वर्गाने योग्य वापर

केला तर विद्यार्थ्यांच्या अंगी एक जबाबदार संशोधक, डॉक्टर, इंजिनियर, आय.ए.एस. ऑफिसर, प्राध्यापक आणि अध्यापक तयार करण्याची क्षमता दूरदर्शन या माध्यमात आहे.

दूरदर्शनच्या विभिन्न वाहिन्या विद्यार्थ्यांचे ज्ञान संवर्धन होण्यासाठी नवनवीन कार्यक्रम, शोध संशोधन, नवीन घटना व घडामोडी, जंगल व जंगलातील प्राण्यांचे जीवन इत्यादी एकूण एक बाबींवर कार्यक्रम प्रसारीत करतात. विद्यार्थी वर्गाने जर त्याचा योग्य वापर केला तर दूरदर्शन हे दृश्य व आवाजाच्या स्वरूपात उपलब्ध असल्याने

हे ज्ञान विद्यार्थी मनावर खोलवर रूजविते. विद्यार्थ्याला हे ज्ञान आत्मसात करण्याला विलंग लागत नाही. ह्या दृष्टीने दूरदर्शन विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीसाठी वरदान आहे असे म्हणावे लागेल.

दूरदर्शनची दूसरी बाजू ही अतिशय घातक व पतन घडविण्यासाठी किंवा विद्यार्थ्यांचे संपूर्ण जीवन बिघडवून टाकण्यासाठी सुद्धा कारणीभूत ठरू शकते. दूरदर्शनवरील पाश्चात्य संस्कृतीचे अश्लील कार्यक्रम, खून, चोरी, टोळीयुद्ध व महिलांवर शारीरिक अत्याचार इत्यादी दाखविणाऱ्या मालिका विद्यार्थ्यांनी बघितल्यास त्यांच्या संस्कारयोग्य मनावर वाईट परिणाम होतो.

विद्यार्थी मन व मानसिकता हे चांगल्यापेक्षा वाईट गुण लवकर अंगीकृत

करतात. दूरदर्शनवरील कार्यक्रमांमध्ये दारू पिणे, सिगारेट ओढणे, तसेच भरधाव वेगाने अस्ताव्यस्त वाहन चालविण्याचे अनुकरण आजचे विद्यार्थी करतांना आपण पाहतो. एकंदरीत दूरदर्शनची दुसरी बाजू विद्यार्थी वर्गासाठी घातक आहे.

विद्यार्थी वर्गाने स्वतः मधील बुद्धी व चातुर्य वापरून दूरदर्शन या प्रसारमाध्यमाचा योग्य उपयोग केला तर विद्यार्थ्यांच्या प्रत्येक पिढीत अनेक ए.पी.जे. अब्दुल कलाम, डॉ. होमी भाभा, जयंत नारळीकर, अण्णा हजारे, किरण बेदी, कल्पना चावला, इंदिरा गांधी, पंजाबराव देशमुख, महर्षी कर्वे, राजर्षी शाहू महाराज, डॉ. आंबेडकर इत्यादी तयार होतील. तेव्हाच आपला भारत देश रत्नांची खाण म्हणून जगात ओळखला जाईल.

विनोद

पेशंट : डॉक्टर मला एक विचित्र आजार झालायं...

डॉक्टर : काय ?

पेशंट : जेवणानंतर भूक लागत नाही सकाळी उठल्यावर झोप लागत नाही, काम केल्यावर थकवा येतो... ! काय करू ?

डॉक्टर : रोग रात्री उन्हात बसा....

कु. प्रतिका शेंडे
बी.एस्सी. भाग १

हा रूसवा सोड.....

वेगळ अस खेळ चालतो ना आपल्या मनात ?
अस वाटतं ना अनेकादा ?

समोरच्याने आपल्याला समजून घ्याव अस आपल्याला वाटतं. पण आपल्या मनात नेमक सुरू तरी काय आहे, ते त्यांना कसे कळणार. हे आपण लक्षात घेत नाही. आपल मन ऑटोमॅटिकली दुसऱ्याला कसे कळेल ? माइंड रिडर नावाचं ऑप इन्स्टॉल केलं आणि तितका वेळ मनातला तितका भाग दुसऱ्याच्या मनात कॉपी पेस्ट केला आणि ब्ल्यू टूथ सारखा धाडला तर बर होईल ना ? कुठ असते हे अस ऑप ? त्यात आपल्याला सगळ पण कुणाला सांगायच नाही. विडक गोष्टीच सांगायच्या आणि

त्यावर तातडीने उत्तर हवीत. समजून घ्याव इतरांनी ही अपेक्षा आहेच. आपले दोष आपण क्वचितच पाहणार. दुसऱ्यांना आपलं मन जाणून आपल्याला मनासारखं देखील वागायला हवयं. पण हे कल्पनाविलास निबंध लिहिण्याइतकच ठिक आहे. प्रत्यक्ष असे कॉपी पेस्ट करता येत नाही. मनाला स्कॅनर देखील लावता येत नाही. त्यामुळे समोरच्याला रूसून बसणं, अबोला धरणं, तितकसं उपयोगाच ठरत नाही. असं के ल्याने

नात्यातील गुंतागुंत अजुन वाढत जाते. नाही बोलत तर नाही. गेले उडत अशा ट्रॅकला देखील तुमची मैत्री-नात जाऊ शकते. म्हणूनच रूसवे फुगवे गेम्स खेळण्यापेक्षा मनातल व्यक्त करता येणं तेही मोजक्या शब्दात. योग्य वेळी आणि योग्य वक्ती कडेच शिकायला हवयं.

रूसून बसल्यावर सगळ्यात मोठा प्रॉब्लेम असतो तो आपल रूसून बसणं, आपला अबोला पण तो समोरच्यापर्यंत गेला तरी आहे का ? आपण मनात हिशेब मांडत बसायचा, समोरच्याला कळलं की नाही ? कळलं तर कसं आणि कितपत ? नाही कळलं तर कस आणि कां ? ते पोहचलचनसेल तर उपयोग काय रूसून बसण्याचा ? आपला अबोला आपल्याला हवा तसा पोहोचला की नाही, अशी घालमेल सुरू होते मग

विक्रम जाधव
बी.एस्सी. भाग १

! त्यातुन मनातल्या मनात गैरसमज सुरू होतात दोन्ही बाजुने. चुकीच्या प्रकारे आपलं रूसून बसणं बघीतलं जाऊ शकतं. म्हणजे छोट्याशा मुद्यावरून लाडीक खेळ खेळायला गेल तरी गैरसमाजचे मोठे डोंगर उभे राहू शकतात. एक छोट्याशा गोष्टीसाठी मनातल्या मनात कुठुन काही गेम्स खेळत बसण्यापेक्षा योग्य प्रकारे आपलं म्हणणं मांडता येणं आणि आयुष्यात पुढे जात राहणं खुपच श्रेयस्कर ठरतं. मन वेधून घ्यायचा छोट्यासा प्रयत्न इतकाच तो अबोला असेल आणि लगेच मिटणार असेल तर एकवेळ ठिक असतं. पण आपल्या अबोल्याने दुसऱ्या कुणाला सुधारायला जाणार असु, त्यानं आपल्या मनासारख वागावं म्हणून अबोला आणि रूसवे फुगवे असतील तर नीट विचार केला

पाहिजे. ते टाळता आले पाहिजे. संवाद साधून, व्यक्त होऊन मुद्दे दुसऱ्या व्यक्तीपर्यंत नीट पोहोचवता आले पाहिजे.

नीट बघा, मनातला गोंधळ नीट मांडा आणि स्वतःच्या चुका आधी पडताळून, समजुन घेऊन मग योग्य प्रकारे थेट त्याच व्यक्तीशी बोलायला जा.

हा फंडा वापरता येतोय का, बघा तरी विचार करून...

लाईन एकदम क्लिअर आणि आयुष्य पुढे सुरू, असं मस्त वाटू लागेल मग.....

आयुष्य

लाख क्षण अपुरे पडतात
आयुष्याला दिशा देण्यासाठी
पण एक चुक पुष्कळ आहे
ति, दिशाहीन नेण्यासाठी....

किती प्रयास घ्यावे लागतात.
यशाचा शिखर चढण्यासाठी
पण जरासा गर्व पुरा पडतो
वरून खाली गडगडण्यासाठी
देवालाही दोष देतो आपण,
नवसाला न पावण्यासाठी....
कितीदा हिम्मत दाखवतो आपण,
इतरांच्या मदतीला धावण्यासाठी
किती सराव करावा लागतो,
विजयश्रीवर नाव कोरण्यासाठी
पण जरासा आळस कारणीभूत ठरतो
जिकता जिकता हरण्यासाठी
कितीतरी उत्तर अपुरी पडतात,
आयुष्याचे गणित सुटण्यासाठी
कितीतरी अनुभवातून जाव लागते,
आयुष्य कोड आहे हे पटण्यासाठी.

विक्रम जाधव
बी.एस्सी. भाग १

श्री अवधूत देवस्थान, कारला

माझे गाव कारला आहे. कारला हे गाव चांदुर तालुक्यात आणि अमरावती जिल्ह्यात आहे. कारला हे चांदुर रेल्वेपासून १५ किलोमीटर अंतरावर आहे. आमचे गाव तंटामुक्त आहे. गावाची लोकसंख्या ५००० ते ५५०० आहे. गावाच्या एका बाजुला जंगल आहे. चिरोडी जंगल म्हणजे पोहरा जंगलाचाच भाग होय. गावातील लोक जास्त प्रमाणात शेती हाच व्यवसाय करतात व तरूण वर्ग नोकरीसाठी जिल्ह्याच्या ठिकाणी जातात. अमरावती हे गावापासून २२ किलोमीटर अंतरावर आहे. आमचे गाव सुंदर आहे. गावातील लोकांनी गावातच काही छोटी-मोठी दुकाने सुरू केली आहे. सर्व लोक शिक्षणाचे महत्त्व जाणतात व प्रत्येक मुल हे शिक्षणाच्या दिशेने जात आहे.

कारला हे गांव अवधूत महाराज देवस्थान या नावाने ओळखले जाते. आमच्या गावात ४ मंदिरे आहे. त्यापैकी दोन मोठी मंदिरे आहे. एक अवधूत महाराज मंदिर व दुसरे देवमुंजी महाराज मंदिर होय. मंदिर हे गावाच्या मधोमध आहे. अवधूत महाराज हे नावं कसे पडले ? कारण अवधूत नावाचे कोणीच महाराज झाले नाही. ते नाव एका निराकार निरगुण शक्तीचे आहे. म्हणजेच कृष्णाजी महाराजांच्या ज्योतीला नाव दिले आहे. कृष्णाजी महाराज हे सावंगा विठोबाचे आहे. कृष्णाजी महाराजाचे भक्त देवमुंजी, हेगडूजी, बाळाजी पाटील, पुणाजी हे परम भक्त होय. कृष्णाजी महाराज हे अस्पृश्य घराण्यात प्रगट झाले व देवमुंजी महाराज हे राजपुत्र जातीचे होते व हेगडूजी महाराज हे पाटील होते. हे सर्वजण कृष्णाजी महाराजांची खुप भक्ती करत होते. कृष्णाली महाराजांच्या शरीराचे पाणी झाले म्हणजेच देहीचे पाणी होय. ते एक वेळा कृष्णाजी महाराज ध्यानास म्हणजेच समाधीस बसले होते.

कु. वैष्णवी अ. दिगांबर

त्यांनी सर्वांना सांगितले होते की, ३ ते ६ दिवस दार उघडू नका पण भक्तांना प्रेमापोटी राहावल नाही आणि त्यांनी दार उघडले तर चमत्कार झाला आणि कृष्णाजी महाराजांच्या देहाचे पाणी झाले. मग चार पाच भक्तांनी मिळून ते पाणी व माती जमा केली व त्यांची बोहली बनवली म्हणून कृष्णाली महाराजांची मूर्ती नसून ते बोहलीच्या स्वरूपात आहे. मग भक्तगण तेथे त्यांची पुजा आरती भजन करू लागले. नंतर काही दिवसांनी त्या भक्तांमध्ये वाद निर्माण झाला. मग देवमुंजी महाराजांनी भक्तीच्या जोरावर कृष्णाजी महाराजांची ज्योत कारल्यामध्ये आणली. मग त्या ज्योतीला अवधूत महाराज हे नाव पडले.

अवधूत महाराजांची मूर्ती नसून ते बोहलीच्या रूपांत आहे. १९५७ साली देवमुंजी महाराजांच्या मंदिराचा जिर्णोध्दार झाला व त्या आधीपासून अवधूत महाराजांचे मंदिर आहे. त्याला तरी १५० ते २०० वर्षांचा काळ होऊन गेला आणि मग पुन्हा देवमुंजी महाराजांच्या मंदिराचा २००० मध्ये जिर्णोध्दार झाला व मग २००६ मध्ये अवधूत महाराजांच्या मंदिराचा जिर्णोध्दार झाला.

आता मंदिर खुप छान झाले आहे. मंदिरामध्ये त्यांची बोहली व त्यांची गादी आहे. मंदिरात रोज संध्याकाळी चौघळा वाजतो. अवधूत महाराजांच्या प्रसादात पोहे, साखर, गुळ व कडधान्याचा मान आहे. मंदिरात काही लोक अमावस्या, पौर्णिमा, बुधवार या दिवशी येतात. काही लोक सव्वा महिना करण्यासाठी येतात.

त्यांना राहण्यासाठी रूम बांधल्या आहे. कार्यक्रमासाठी, अन्नदानासाठी कमीती सुध्दा आहे.

मंदिरात दोन झेंडे आहेत. ते दसरा व गुढीपाडव्याला चढवले जातात आणि मग दोन दिवसांनी उटी केली जाते. उटी म्हणजे देवाची महापुजा. देवाला दही, दुध, चंदनाने स्नान घातले जाते. त्याचे अमृत लोकांना दिले जाते. गुढीपाडव्याला तर खुप मोठी यात्रा असते. गुढीपाडव्याच्या दिवशी संध्याकाळी झेंडे चढतात. त्या दिवशी बाहेरगावाच्या लोकांची माळ व दिंडी येते. ते तंबू टाकून चार ते पाच दिवस राहून अखंड भजन करतात आणि मंदिरात सुध्दा अखंड भजन असते.

यात्रा ही मोठी असते. गावामध्येच यात्र भरत असते. त्यामध्ये सर्व गावकरी सहभागी असते. यात्रा ही चार ते पाच दिवस राहते. त्यामध्ये खुप नवीन-नवीन दुकाने येतात. छोट्या मुलांसाठी झुले व मोठ्यांसाठी आकाश पाळणा, खेळण्याची दुकाने येतात. गावामध्ये उल्हासाचे वातावरण असते. चार-पाच दिवस कसे जातात हे माहित पडतच नाही.

मग यात्रा गेल्यावर गावामध्ये शांततेचे वातावरण असते. गावातले काहीतरी हरवल्या सारख वाटू लागते. पाहुणे पण चालले जातात. मग पुन्हा रोजचे जीवन चालू होते. मग वैशाख महिन्यात पौर्णिमेला पंगत व उटी असते. सर्व गावकऱ्यांना महाप्रसाद असतो व तसेही नेहमी बुधवारी, अमावस्येला व पौर्णिमेला बाहेरगावाचे दर्शनाला येणाऱ्या व मंदिरातील भाविकांना जेवण असते. मंदिरामध्ये रोज अवधुती भजन आरती होते. हे न चुकता होते. व न चुकता गावातील लोक मंदिरात जातात.

॥ अवधूत महाराज की जय ॥

माझी आई

पहिला शब्द जो मी उच्चारला
पहिला घास जोने मला भरवला
हाताचे बोट पकडून जोने मला चालवले
आजारी असतांना जोने रात्र दिवस काढले
माझी स्तुती करतांना
तों कधीच थांबत नाही,
अन् माझा मोठेपणा सांगतांना
तिच्या आनंदाला पारावर उरत नाही
मी सुद्धा ठरवले आहे
तौला नेहमी खुश ठेवायचे
कितीही झाले तरी
तिला नाही दुखवायचे
माझ्या आईची महानता सांगायला
शब्द कधीच पुरणार नाही
तिचे उपकार फेडायला
सात जन्म सुद्धा पुरणार नाही
देवाकडे एकच मागणे
भरपूर आरुण्य लाभो तिला,
माझ्या प्रत्येक जन्मी
तिचाच गर्भ दे मजला

कु. भाग्यश्री बेलसरे
बी.एस्सी. भाग २

अस्तित्व - माझ्या गावातील नदीचे

काही गोष्टींचे अस्तित्व असणे हे आपल्यासाठी फायदेशीर राहते. तर काही गोष्टींचे नुकसानदायक मग त्या गोष्टी निसर्गनिर्मित असो वा मानवनिर्मित. झाडे, पाने, फुले, नद्या, कालवे, इमारती, कारखाने इत्यादी. अशा मानव आणि निसर्गनिर्मित वस्तुंचे किंवा गोष्टींचे अस्तित्व हे वेगवेगळे आहे.

पण मी आज येथे गोष्ट करत आहे ती माझ्या गावातील नदीची आणि तिच्या अस्तीत्वाची. माझ्या गावातील नदीचे अस्तीत्व आम्हा गावकऱ्यांसाठी खूप फायदेशीर आहे.

नदीचे नाव आहे खोलाट आणि ती मोगरा या गावातून वाहते. म्हणजेच मी या गावाची रहिवासी. आणि नदी माझ्या गावाची...

मला या गावात राहून मोजकेच १०-

१५ वर्षे झाले असतील. पण इतक्या वर्षात मी या नदीचे खूप सारे रूप पाहिलेज. गावातील ज्येष्ठ मंडळींकडून या नदीच्या २०-३० वर्षाआधीच्या काही गोष्टी ऐकल्या. तेव्हा ही नदी दुथडी भरून वाहायची. तीनही ऋतुत त्या वेळेस बहुतांश सुविधा उपलब्ध नव्हत्या. आणि वीज गावातील काही लोकांकडेच होती. त्या वेळेस नळ ही सुविधा तर नव्हतीच. मग त्या वेळेस या नदीने आम्हा गावकऱ्यांना खूप मदत केली. प्रत्येक गोष्टीसाठी

कु. दिपा मंडवधरे
बी.एस्सी. भाग २

नदीच्या पाण्याचा वापर व्हायचा. पिण्याच्या पाण्यापासून तर बाहेर वापरण्याच्या पाण्यापर्यंत, गावातील गुरढोर सुद्धा याच नदीवर पाणी प्यायला जायचे. पण त्याच वेळेस या नदीचे अस्तीत्व माझ्या गावात नसते तर, आम्हा गावकऱ्यांना दुर-दुर पाण्यासाठी भटकावे लागले असते. पाण्याची खूप

असुविधा झाली असती. त्याच काळात गावकऱ्यांनी या नदीचे रौद्र रूप पण पाहिले आहे. पावसाळ्यात नदीला पुर यायचा

आणि नदीचे पाणी अर्ध्या गावाभर पसरायचे. त्यावेळेस तिच्या या रूपामुळे गावातील बहुतांश लोकांना नुकसान व्हायचे. नदीजवळ असलेल्या शेतातील पिकांचे सुद्धा नुकसान व्हायचे.

पण आता काळ बदलला आहे आणि काळानुसार परिस्थिती सुद्धा. गावात भरपूर सुविधा उपलब्ध झाल्या आहेत आणि त्याच सुविधांतील एक सुविधा म्हणजे नदीवर बांधलेला बंधारा आणि नदीच्या पुरापासून संरक्षण

मिळण्यासाठी नदी आणि गावाच्या मधात असलेली एक मोठी भिंत.

आज गावात भरपूर गोष्टी बदलल्या आहेत. जरी नदी पहिल्यासारखी दुथडी भरून वाहत नसली तरी तिचे अस्तित्व, ते नाही बदलले. आताही ती आम्हाला निस्वार्थपणे पाणी पुरवते. पहिले गावकरी पाण्यासाठी नदीवर जायचे आता नळाद्वारे नदीचे पाणी घरीच येते. नदीवर बंधारा बांधल्यामुळे आता उन्हाळ्यातही आम्ही गावकऱ्यांची शेत त्या नदीच्या पाण्यामुळे पिकतात. आणि त्यामुळे गावकऱ्यांच्या उत्पन्नात वाढ होऊन गावातील गरिबी कमी झाली. बंधान्यामुळेच नदीचे वाहते पाणी थांबून राहते, आणि वाहते पाणी थांबल्यामुळे त्या पाण्याचा उपयोग गावकरी मोटरपंपाद्वारे शेतात पाणी घेऊन उन्हाळ्यात सुद्धा शेतात ओलीत करता येत आहे म्हणजेच शेत पिकवता येत आहे.

नदीच्या आणि गावाच्या मध्ये असलेल्या मोठ्या भिंतीमुळे गावाचे पुरापासुन संरक्षण होते. अशाप्रकारे आजची परिस्थिती जरी बदलली असली तरी नदीचे अस्तित्व बदलले नाही. ती आजही आम्हाला पहिल्यासारखीच पाणी पुरवते. तीचे अस्तित्व आम्हा गावकऱ्यांसाठी मोठ्या प्रमाणात फायदेशीर ठरते आहे. माझ्या या गावतील १०-१५ वर्षांच्या आयुष्यात, मी आजपर्यंत तरी, या गावात पाण्याचा दुष्काळ पाहिला नाही. ते या नदीमुळेच पण यापुढे सांगता येणार नाही. मानवाच्या लालसेपोटी निसर्गात झालेल्या बदलांमुळे ती पुढे अशीच पाणी पुरविणार की नाही, याचा आता विचारच पडला आहे.

चासोळी

थकलेले जीव सारे सावलीला मिजले होते
लाभलीचे झाड घराशी फुलांभी सजले होते
पाखरांभी आपले घरटे छपराला टांगलेले होते
भातुकलीचे डाव दारी खेळ सारे मांडले होते....

कु. श्वेता भेंडे
बी.एस्सी. भाग २

स्मार्ट कोण ? आपण की फोन

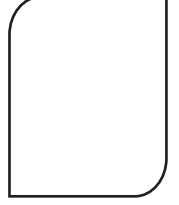
स्मार्ट फोन्स हे सध्याच्या युगातले अविभाज्य अंग बनले आहे. केवळ शरीराला जोडलेला नाही म्हणून अन्यथा त्याला अवयव हाच योग्य शब्द असू शकतो. दर काही मिनिटांनी आरशात स्वतःला न्याहाळावे तसे दर काही वेळाने स्मार्ट फोन चेक करणे हे जणू काही अपरिहार्य आहे. पण मुळात हातात असणारे हे यंत्र चालते तरी कसे ? एवढ्या सगळ्या सुविधा आणि मल्टीमिडिया आपल्यात सामावून घेणारे हे मशीन काम कसे करते ?

आज देशातील ६८ टक्के लोकांकडे स्मार्टफोन आहे. शहरात ही संख्या ७२ टक्क्यांपेक्षा जास्त आहे.

आपल्या दैनंदिन जीवनातील कामे या फोनच्या सहाय्याने अगदी सुसह्य अशी झाली आहे. एका क्लिकवर अनेक गोष्टी करणे शक्य झाले आहे. तंत्रज्ञान आणि नवीन शाखांच्या माध्यमातून यांत्रिक उपकरणांना प्रतिमान बनविण्याच्या प्रयत्नात शास्त्रज्ञ कायमच असतात. रोबोटिक्स हे त्यांच्याशी संबंधित असणारे क्षेत्र.

यंत्रमानवाची निर्मिती करायची आणि त्यांना आज्ञा द्यायच्या. अर्थात तंत्रज्ञान कितीही प्रगत झालेले असले तरी अजून ही यंत्रमानव पूर्णतः स्वतःचे निर्णय स्वतः घेऊ शकत नाही. थोडक्यात स्वतः विचार करू शकत नाही. मानवांमध्ये असणारी ज्ञानेंद्रिये आणि संवेदनांसंबंधी असणारी इंद्रिये अंशतः यंत्रमानवासाठीही तयार करण्यात आलेली आहेत. म्हणूनच हे प्रतिमानव बऱ्यापैकी स्मार्ट आहेत. आणि त्यामूळेच आपल्या हातात खिशात असणारे छोटेखानी, नेक्स्ट जनरेशनचे फोन्स ठरतात.

संध्या वि. बनसोड
११ वी कला

या फोनची आपण इतकी काळजी घेतो की तो पावसात भिजू नये म्हणून त्याला विशेष कव्हर लावतो. इतकेच नव्हे तर त्याचाविमाही उतरवतो. हे ससर्व आपण का करतो ? तर हा फोन म्हणजे आपले चरित्रच असते. कॉन्टॅक्ट्स, ई-मेल्स, लघू संदेश आदि गोष्टी

असतातच, त्याचबरोबर छायाचित्रे, काही महत्वाची कागदपत्रे याही गोष्टी असतात. आपण हे सर्व यामध्ये का ठेवतो तर ते सुलभ व विश्वासाई आहे म्हणून. त्याच फोनमधील इंटरनेटच्या माध्यमातून आपण जगातील कानकोपऱ्यातील माणसांशी संपर्क साधू शकतो. तसेच कानाकोपऱ्यातील माहितीही मिळवू शकतो. घरबसल्या शॉपिंग म्हणा किंवा चित्रपट पाहणे म्हणता अशा एक ना अनेक गोष्टी करू शकतो. हे

सर्व शक्य झाले आहे ते या फोनच्या स्मार्ट निर्मितीमुळे. अर्थात ही निर्मिती केली कोणी तर ती मानवानेच. ही माहिती तुमच्या हातात येईल तेव्हा मोबाईल पंचेचाळीस वर्षांचा झाला असेल. दुसऱ्या विश्वयुद्धात टेलिफोन अस्तित्वात आला. त्यावेळी रेडिओ टेलिफोनचा वापर करण्यात आला होता. ३ एप्रिल १९७३ मध्ये ग्राफिक्स इनने ग्राफिक्स आऊटला पहिला मोबाईल फोन कॉल केला.

मोटोरोला कंपनीचे इंजिनिअर मार्टिन कुपर यांनी तो कॉल केला होता. तो प्रोटोटाईप पद्धतीचा मोबाईल फोन होता. यानंतर यावर अधिक संशोधन

होत माणसाच्या हातात मोबाईल आला. भारतात मोबाईल येण्यासाठी विसाव्या शतकातील अखेरच्या दशकाची वाट पाहावी लागली. मोठ्या कंपासपेटीसारखा असलेला हा फोन कालांतराने छोट होत गेला, पण त्याची बुद्धी मात्र वाढत गेली. तो अधिक स्मार्ट होऊ लागला. पुढे स्मार्ट फोनला स्पर्शाची भाषा समजू लागली.

स्मार्टफोन हे त्यातल्या हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअरमुळेच स्मार्ट आहेत. स्मार्टफोनमधेल हार्डवेअर्स सांगायचे झाले तर कंप्युटरप्रमाणेच स्मार्टफोन हे त्यातल्या प्रोसेसरमुळे कार्यरत असतात. याशिवाय कंप्युटर चीप्सही स्मार्टफोन्सची कार्यक्षमता वाढवतात. मोबाईल कॅमेऱ्यांना डिजिटल कॅमेऱ्यांप्रमाणे हाय-रिझ्युलेशन्स सेन्सर्स असतात.

इतर चीप्स ज्या असतात त्या इंटरनेट ब्राउझिंग, म्युझिक, मल्टीमिडिया फाईल्स शेअरिंगसारख्या क्लिष्ट कामकाजासाठी वापरल्या जातात. स्मार्टफोन्समधल्या चीप्स ह्या फार महत्वाच्या असतात. संपूर्ण कामकाज हे या चीप्सवरच अवलंबून असते. चीप्सची संख्या जितकी जास्त तितका तो फोन महाग. म्हणूनच अनेक कंपन्या ह्या मल्टिफंक्शनल चीप्सचा वापर करतात. जेणेकरून फोनची किंमत कमी ठेवता येते. स्मार्टफोनमधले सॉफ्टवेअर हे मोठे गमतीदार प्रकरण असते. गवताच्या गंजी कशा रचलेल्या असतात. तशाच पद्धतीने सॉफ्टवेअर्सच्या गंजी फोनमध्ये रचलेल्या असतात. हा फोन स्मार्ट करण्यासाठी एका भारतीयाचाही मोलाचा वाटा असून त्याचे नाव आहे प्रणव मिस्त्री. स्मार्टफोनसाठी आवश्यक असलेली सहावी संवेदना शोधण्याचे काम याने केले आणि मोबाईलचे चित्रच पलटले.

गुजरातमधील एका खेड्यात मोठा झालेला हा प्रणव तंत्रज्ञानाच्या प्रेमाने त्यात दुंबला आणि तंत्रज्ञानाचे गुरूकुल अशी ओळख असलेल्या एमआयटी या संस्थेत प्रवेश मिळवून तेथे त्याने जगभरातील तंत्रपंडितांना थक्क करणारा सहाव्या संवेदनाचा प्रयोग करून दाखवला. आजही त्याची सहावी संवेदना स्मार्टफोनच्या निर्मितीत मोलाची

भूमिका बजावत आहे आणि भविष्यातही बजावत राहणार आहे. अगदी पोकेमॉन गो या खेळापासून सर्वच ठिकाणी ही संवेदना उपयोगी ठरत आहे.

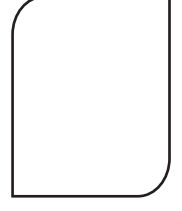
स्मार्टफोन पुरेसा नाही तर स्मार्ट घड्याळाचीही निर्मिती झाली. या सर्वांमुळे आपण अगदी सुसह्य असे तंत्र जीवन जगत आहोत. अनेकदा आपल्या मनासारखी एखादी गोष्ट एका क्लिकवर घडली की आपण अगदी आनंदाने शब्द उच्चारतो. 'काय भारी तंत्रज्ञान आहे !' पण या तंत्रज्ञानाची निर्मिती हा मानवच करत असतो. हेही तितकेच खरे आहे. यामुळे फोन कितीही स्मार्ट झाला तरी तो विकसित करणारा आणि त्याचा स्मार्ट वापर करणारा हा माणूसच आहे. जगभरात मानवी बुद्धीमत्तेला कृत्रिम बुद्धीमत्तेने आव्हान देण्याचे काम सुरू आहे. हे काम झाले तरी ते मानवाच्या बुद्धीमत्तेतूनच होणार आहे. यामुळे यंत्र कितीही स्मार्ट झाले तरी ते माणसाच्या बुद्धीमत्तेला रोखू शकत नाही. एक मात्र नक्कीच होऊ शकते. ते म्हणजे नवीन पिढी जून्या गोष्टींची कात टाकत पुढे जाऊ शकते. सध्याच्या संगणकीय युगात तरूण पिढीला लिखाणाची सवय राहिली नसल्यामुळे त्याचा परिणाम पुढच्या पिढीवर दिसू लागला आहे.

जगभरातील काही प्रगत देशांमध्ये नवीन पिढीत लिखाणासाठी आवश्यक असलेल्या पेशींची वाढच मर्यादित राहिल्याचे संशोधनात आढळून आले आहे. पण यामुळे त्यांचे काही अडेल असे नाही कारण ती पिढी थेट संगणकाशी स्वतःचे नाते जोडू लागली आहे. म्हणजे तंत्रज्ञान या पिढीचे व्यक्त होण्याचे माध्यम बदलले. त्यांची विचार करण्याची पद्धत बदलली. मात्र हे तंत्रज्ञान त्यांच्यापेक्षा जास्त विचार करू शकले नाही. तंत्रज्ञानाला विचार करण्यासाठी माणसाची मदत घ्यावीच लागते.

म्हणून ख्रिशातील फोन स्मार्ट झाला तरी तो मानवी बुद्धीमत्तेला आव्हान देऊ शकणार नाही. हेच खरे.

डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम

वैज्ञानिक, संशोधक, शिक्षक आणि भारताचे राष्ट्रपती ह्या सर्व पदांवर कार्य केलेले एक थोर भारतीय म्हणजे डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम.

बालपण -

अब्दुल कलाम यांचा जन्म १५ ऑक्टोबर १९३१ रोजी, तामिळनाडू मधील रामेश्वर येथे एका कनिष्ठ मध्यमवर्गात झाला. त्यांचे पूर्ण नाव अबुल पाकीर जैनुलाब्दीन अब्दुल कलाम असे होते.

शिक्षण -

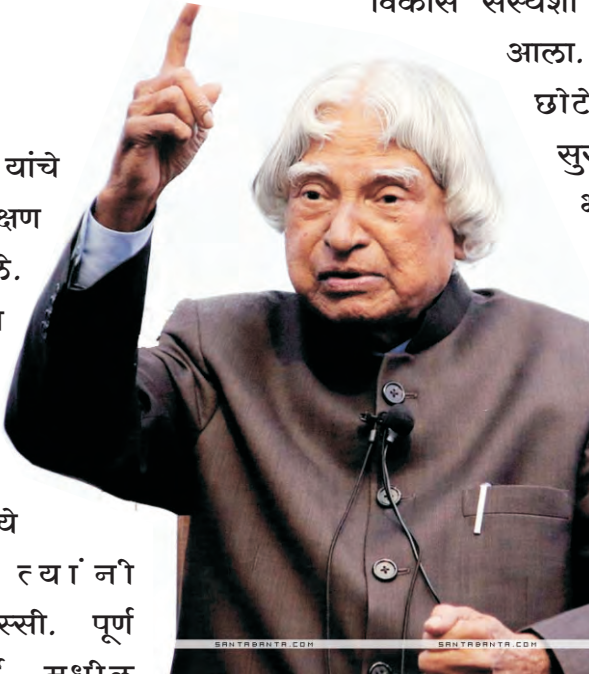
अब्दुल कलाम यांचे प्राथमिक शालेय शिक्षण रामनाथपुरमला झाले. शाळेत असतांना त्यांना गणितात विशेष रूची होती. नंतर त्यांनी तिरुचिरापल्ली येथील सेंट जोसेफ कॉलेज मध्ये प्रवेश घेतला. त्यांनी भौतिकशास्त्रात बी.एस्सी. पूर्ण केल्यानंतर चेन्नई मधील इन्स्टीट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीमध्ये प्रवेश घेतला. त्यावेळी त्यांचेकडे पुरेसे पैसे नसल्याने त्यांच्या बहिणीने दागिने गहाण ठेवून त्यांना पैसा पुरविला. या संस्थेतून एरोनोटिक्सचा डिप्लोमा पूर्ण करून नासामध्ये एरोस्पेस टेक्नॉलॉजीचे शिक्षण घेतले. कलाम यांना भारतीय हवाई दलात लढाऊ विमानाचे वैमानिक होण्याची आशा होती. ते निवडणूक परीक्षेत नवव्या क्रमांकावर आले परंतु

आठच जागा असल्याने त्यांना नाकारले गेले.

कार्य-

१९५८ ते १९६३ मध्ये संरक्षण संशोधन व विकास संस्थेशी अब्दुल कलाम यांचा संबंध आला. तिथे त्यांनी भारतीय सेनेसाठी छोटे हेलीकॉप्टर बनविण्यास सुरुवात केली. १९६३ मध्ये ते भारतीय अवकाश संशोधन संस्थेत क्षेपणास्त्र विकासाच्या कार्यात सहभागी होऊ लागले. इंदिरा गांधींच्या काळात क्षेपणास्त्र विकासासाठी पुन्हा संरक्षण संशोधन व विकास संस्थेत आले. तेव्हापासूनच त्यांनी स्वदेशात क्षेपणास्त्र बनविण्याचा ध्यास घेतला. इस्त्रोमध्ये असतांना ते सॅटेलाईट लॉन्चींग व्हेईकल इत्यादी प्रकल्पाचे प्रमुख झाले.

त्यांचा पुढाकार असलेला हा प्रयोग यशस्वी झाला आणि १९८० साली रोहिणी हा उपग्रह पृथ्वीच्या कक्षेत भ्रमण करू लागला. या प्रकल्पासोबत ते ध्रुवीय सॅटेलाईट लॉन्च व्हेईकल प्रकल्पावरही काम करत होते जो अजूनच जास्त

यशस्वी ठरला. साराभाईंनी त्यांची कामगिरी पाहून त्यांचे खूप कौतुक केले. पुढे कलाम साराभाईंचे नाव दिलेल्या 'विक्रम साराभाई अवकाश केंद्र' चे प्रमुख झाले.

१९७० मध्ये कलाम यांना क्षेपणास्त्र सामर्थ्य विकासावर काम करण्याची इच्छा होती. ज्याला केंद्रिय मंत्रिमंडळाने नकार दिला परंतु मुख्यमंत्री इंदिरा गांधी यांनी मात्र वॅलीयंट प्रकल्प आणि डेविल प्रकल्पासाठी गुप्त निधी पुरवला. दोन्ही प्रकल्प अयशस्वी ठरले परंतु त्यातूनच पृथ्वी क्षेपणास्त्राची बीजे रोवली गेली.

त्यांनी नेहमीच वैयक्तिक कामगिरीपेक्षा सर्वांच्या सांघिक कामगिरीला महत्व दिले. ते सहकाऱ्यांना जाणून घेऊन त्यांच्यातील गुणांचा देशाचा वैज्ञानिक प्रगतीसाठी उपयोग करून घेत असत. कलामांच्या नेतृत्वाखाली तयार झालेल्या अग्नी या क्षेपणास्त्राच्या शस्त्री चाचणीनंतर त्यांचे फक्त भारतातच नव्हे तर संपूर्ण जगात कौतुक झाले.

काही काळ त्यांनी पंतप्रधानांच्या वैज्ञानिक सल्लागाराचे कामही केले. देशाच्या सुरक्षेसाठी अनेक प्रभावी योजना आखल्या. संरक्षण मंत्र्यांच्या सल्लागाराचे काम करतांना अर्जुन हा मेन बॅटल टँक आणि लाईट काँबॅट एअरक्राफ्टची निर्मिती केली.

१० जून २००२ मध्ये राष्ट्रपती पदासाठी त्यांचे नाव सूचविण्यात आले. काँग्रेस व समाजवादी पक्षाच्या पाठींब्यामुळे ते राष्ट्रपती झाले. ते दशाचे अकरावे राष्ट्रपती होते आणि हे पद त्यांनी २५ जुलै २००२ पासून ते २५ जुलै २००७ पर्यंत निभावले.

त्यांनी त्यांच्या जीवन कालावधीत अनेक पुरस्कार मिळविले. १९८१ साली पद्मभूषण, १९९० मध्ये पद्मविभूषण आणि १९९८ मध्ये भारतातील

सर्वोच्च पुरस्कार भारतरत्न ही मिळविली. स्वित्झर्लंडनेही त्यांच्या वैज्ञानिक कामगिरीची दरखल घेऊन ज्यादिवशी त्यांनी स्वित्झर्लंडला भेट दिली तो दिवस 'विज्ञान दिवस' म्हणून साजरा केला.

अखेरचे क्षण -

कलाम यांचे निधन २७ जुलै २०१५ मध्ये शिलाँग मध्ये झाले. 'राहण्यायोग्य पृथ्वी निर्माण करणे' या विषयावर इंडियन इन्स्टीट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट, शिलाँग येथे व्याख्यान देत असतांना ते अचानक कोसळले. बेथनी येथील हॉस्पिटलमध्ये त्यांना मृत घोषित करण्यात आले. त्यांच्या निधनाने भारतातच नव्हे तर सर्व जगातील विज्ञान प्रेमींवर शोककळा पसरली. कलाम यांनी आपल्या भरीव कामगिरीने, उत्तम बुद्धीमत्तेने आणि विनम्र स्वभावाने देशातील आजच्या व भावी पिढीसाठी उत्तम आदर्श ठेवला आहे. त्यांची कमतरता भारताचा सदैव जाणवत राहील.

सान्या समस्यांचे कारण केवळ राजकारण बनता कामा नये !

लोकांनी, लोकांसाठी, लोकांनीच निवडलेली प्रातिनिधीक संस्था ही भारतीय संसदेची आणि संदीय लोकशाहीची संकल्पना आहे. समाजातल्या शहाण्या माणसांनी एकत्र येऊन समाजापुढील समस्या सोडविण्यासाठी. सामूहिक विवेक वापरून उपाय शोधायचे व समाजात एकजूट राखण्यासाठी आवश्यक कायदे करायचे. दायित्व शिरावर घेऊन एकत्र बसणाऱ्या समूहाला संसद असे म्हणतात. प्रत्येक प्रौढाला एक मत या नियमाने लोकच जेव्हा आपले प्रतिनिधी निवडून पाठवतात. तेव्हा त्या प्रतिनिधींच्या संसदेला देशात सर्वोच्च विवेकाचे व्यासपीठ हा दर्जा प्राप्त होतो.

या संसदीय लोकशाहीला आपल्या देशात सर्वोच्च स्वामी मानण्यात येते. परंतु १९५० पासून भारतामध्ये खऱ्या अर्थाने अंमलात आलेल्या लोकशाहीचा डोलारा कालांतराने आज राजकारणाच्या माध्यमातून कधी नव्हे इतका राजकीय क्षेत्रात धर्म आणि जातींचा शिरकाव झाल्याने अथवा वाढल्याने समता, स्वातंत्र्य, बंधुता या तत्वांची हेळसांड होऊन राजकारणाद्वारे जनतेचा विकास साधण्यापेक्षा स्वार्थाने बरबटलेले राजकारण जनतेसाठी समस्या बनून पुढे येतांना दिसते. एका व्यक्तीचे स्वातंत्र्य व हक्क दुसऱ्या व्यक्तीच्या हक्कांच्या व स्वातंत्र्याच्या आड येता कामा नये. गल्लीपासून दिल्लीपर्यंत चालू असलेल्या राजकारणाचे जवळून अवलोकन हे केवळ निवडणुकीपुरते राहिले नसून ते आता सर्व व्यापक बनल्यामुळे त्यातून जनतेचा विकास कमी तर समस्याच जास्त दिसायला लागल्यात.

विकासाच्या कामात लोकप्रतिनिधींनी एकमेकांचे पाय ओढण्याची प्रवृत्ती खऱ्या अर्थाने आजच्या घडीला चिंता करण्यास पुरेशी आहे. साध्या ग्रामपंचायतच्या राजकारणाने गावात भावा-भावांमध्ये अथवा अगदी जवळच्या नातेवाईकांमध्ये कायमचे शत्रुत्व निर्माण झाले असून ते इतक्या टोकाला गेले की रक्ताच्या नात्यातील अथवा जवळचे

गौरव किशोर सोटे
बी.एस्सी. भाग २

नातेवाईक असतांना मरेपर्यंत काहीजण एकमेकांची तोंडे सुद्धा पाहतांना दिसत नाही. केवळ राजकारणासाठी राजकारण आणि अन्यवेळी समाजकारणातून समता, बंधुता नांदावी अशी अपेक्षा असतांना काही अपवाद वगळता सातत्याने राजकारणातून माणसा-माणसांमध्ये दुरावा निर्माण होत आहे. त्यामुळे राजकारणाने आपली सुयोग्य दिशा अंगीकारण्याची वेळ येऊन ठेपली आहे.

अगदी महानगरपालिका क्षेत्रात एकाच प्रभागातून निवडून आलेले नगरसेवक एकापासून सलोख्याने काम न करता एकमेकांशी कुरघोडी करतात तर दुसरीकडे लोकप्रतिनिधी अथवा मंत्री म्हणून शहराचा प्रामाणिक विकास साधू पाहणाऱ्या कार्यक्षम व सुशिक्षित आणि अनुभवी लोकप्रतिनिधीलाही

पक्षीय राजकारणाच्या बळीचा बकरा ठरविल्या जातो आणि एका उमेदीच्या लोकप्रतिनिधीला शहराच्या विकासासाठी घेतलेल्या ध्यासाला जड अंतःकरणाने मूठमाती घावी लागते. समस्या कितीही मोठ्या असो शेवटी त्याचे निवारण करणे लोकप्रतिनिधींच्या दुर्दम्य इच्छाशक्तीवर अवलंबून असते.

लोकप्रतिनिधी म्हणून काम करतांना त्यांच्यासमोर जवळचा, दुरचा, माझा, परका न बघता त्याची समस्या काय ? हाच दृष्टिकोन असावा. तसे न होता राजकारण करणारे राजकारणी जेव्हा धर्म, जात, नाते असे हितसंबंध जपतांना दिसतात. तेव्हा वाटायला लागते की राजकारण हेच समस्यांचे कारण असावे, नाही काय ?

बलशाली भारत हा होवो जगामध्ये राहो शोभूनिया

आमच्या शेजारचे काका
शेतमाल बाजारात घेऊन गेले
खिशात पैसे आणायचे सोडून
डोळ्यात पाणी घेवून आले.....
बलसागर भारत हा होवो ?

भ्रष्टाचारी मिधाडे लागले आता ओरडाया
एकमेकांना झोंब-झोंबुन,
लागले आता बडबडाया
रानमेवा खाऊन खाऊन
मानून उठली मिधाडे
अखंड देशाचे करताहेत तुकडे-तुकडे
तरीही बलसागरभारत हा होवो ?

चिन उभा सीमेवर
अन् आतंकवादी पाकिस्तान
नवानांच्या प्राणाची
नाही कुणाला जाण
राजकारणी कसायांना
सोलून काढलं पाहिजे
मिळालेली मालमत्ता
फाडून काढली पाहिजे
बलसागर भारत हा होवो ?

परंतु क्रांतीच्या मशाली
आता पेटू लागल्या
महावृक्षांच्या फांद्या
आता थरथरू लागल्या

कु. साक्षी चौकडे
११ वी विज्ञान

स्वतःपासून चांगली सुरुवात करू या !

दैनंदिन जीवन जगत असतांना सामाजिक उत्तरदायित्व निभावणे, ही आपली सर्वांची सामूहिक जबाबदारी आहे व जबाबदारी ओळखून प्रगतीकडे वाटचाल करणे, हे आपले परमकर्तव्य आहे. शिक्षित, सुशिक्षित, सुसंस्कृत, सृजनशील समाज घडवणे सुद्धा आपली जबाबदारी आहे. तसेच कोणत्याही कर्त्याची सुरुवात स्वतःपासून केल्यास समाजात एक चांगला आदर्श निर्माण होण्यास मदत होईल. आपण दुसऱ्यांना सांगतो की, गुटखा, बिडी, सिगारेट इत्यादीपासून दूर रहा. परंतु सर्वप्रथम आपण सर्व वाईट व्यसनांपासून दूर राहिले पाहिजे. त्याचे आपल्या आरोग्यावर दुष्परिणाम होतात. हे ज्वलंत सत्य माहिती असून सुद्धा बरेच जण व्यसनाच्या आहारी जातात व आपला अनमोल जीव धोक्यात घालतात. 'कळते पण वळत नाही' अशी द्विधा अवस्था मनात निर्माण झालेली असते. निरोगी म्हणून जन्माला आलो तर शेवटच्या श्वासापर्यंत निरोगी राहण्याचा संकल्प प्रत्येकाने

अर्पित टाले
बी.एस्सी. भाग २

अवश्य करावा. कळत नकळत समाजातील बरेच मनुष्य गुटखा, बिडी, दारू, सिगारेट इत्यादींच्या आहारी गेल्यास त्यांनी आपली सद्सद् विवेकबुद्धी जागृत ठेवून व आपल्या कुटुंबाचा विचार करून सर्व वाईट व्यसन लगेचच बंद करून निरोगी राहण्याचा नवा दृष्टिकोन आत्मसात करावा. वाईट व्यसनाचे सेवन थांबेल, परिणामी या वस्तुंची बाजारात आवक थांबेल. परिणामी समाजातील कित्येक वर्षांपासून महिलांची असलेली दारूबंदीची मागणी प्रत्यक्ष साकार होण्यास प्रचंड मदत होईल.

चासोळी

आपल्याला काही हवं असणं
म्हणजेच आपलं जगण आहे,
येणाऱ्या प्रत्येक क्षणाकडे
आपलं काही मागणं आहे.

कु. श्वेता भेंडे
बी.एस्सी. भाग २

मरणाची भीती

मरणाच्या भीतीने कोणी जगणं सोडत नसतं.

पडण्याच्या भीतीने कोणी चालणं सोडत नसतं.

सुखामागुन दुःख येतात, दुःखामागुन सुख येतात.

माणसाच आयुष्य हे असचं असतं

दुःखाच्या भीतीने कोणी हसणं सोडत नसतं

मरणाच्या भीतीने कोणी जगणं सोडत नसतं.

माणसाच आयुष्य हे पहाडासारख असतं

वरवर चढत जायचं असतं घसरण्याच्या

भीतीने कोणी चढणं सोडत नसतं

मरणाच्या भीतीने कोणी जगणं सोडत नसतं

समुद्रात असतात अनेक लाटा

त्या लाटांना पार करून जायचं असतं

डुबण्याच्या भीतीने कोणी पोहणं सोडत नसतं

मरणाच्या भीतीने कोणी जगणं सोडत नसतं

पडण्याच्या भीतीने कोणी चालणं सोडत नसतं

कु. वैष्णवी देशमुख
बी.एस्सी. भाग २

आयुष्य....

माणूस राग जितक्या सहजतेने व्यक्त करतो, तितक्याच सहजतेने प्रेमही व्यक्त करू शकला असता, तर जगायला खरचं किती मजा आली असती नाही. कारण माणसाच्या निम्म्या समस्या या व्यक्त केलेल्या रागामुळे, आणि कधीच व्यक्त न केलेल्या प्रेमांमुळे वाढतात. शब्द बोलतांना शब्दाला धार नको, तर आधार असला पाहिजे. कारण धार असलेले शब्द मन कापतात आणि आधार असलेले शब्द मन जिंकतात.

निर्णय चुकतात आयुष्यातले आणि आयुष्य चुकत जात. प्रश्न कधी कधी कळत नाही आणि उत्तम मात्र चुकत जातं. सोडवतांना वाटत सुटत गेला गुंता, पण प्रत्येक वेळी नवीन गाठ बनत जाते. दाखवणाऱ्याला वाट माहीत नसते, चालणाऱ्याच ध्येय मात्र हरवून जातं. दिसतात तितक्या सोप्या नसतात काही गोष्टी, आयुष्य म्हणजे काय ते तेव्हाच कळते.

असे मित्र बनवा जे कधीच साथ सोडणार नाहीत. असेही प्रेम करा ज्यात स्वार्थ असणार नाही. असे हृदय बनवा ज्याला तडा ताणार नाही. असे हास्य बनवा ज्यात रहस्य असणार नाही. असा स्पर्श करा ज्याने जखम होणार नाही. आयुष्यात असे लोक जोडा जे वेळ येईल तेव्हा ते तुमची सावली, अन वेळेला तुमचा आरसा बनतील.

कारण आरसा कधी खोटे बोलत नाही आणि सावली कधी साथ सोडत नाही. व.पु. काळे म्हणतात, कोणी कस दिसाव ह्यापेक्षा कोणी कस असाव याला जास्त महत्त्व आहे. ते शक्य नसेल तर, कोणी कसं नसाव याला तरी नक्कीच महत्त्व आहे.

स्वप्न पूर्ण झाल नाही म्हणून रडायच नसत तर रंग उडाले म्हणून चित्र फाडायचं नसतं. फक्त लक्षात ठवायच असते सर्वच काही आपलं नसतं. आपल्या दुःखात कदाचित दुसऱ्याच सुख असतं.

कु. अस्मिता सर्वे
बी.एस्सी. भाग ३

छोट्याश्या या आयुष्यात खूप काही हवं असतं. पण पाहीजे तेच मिळत नसतं. असंख्य चांदण्यांनी भरून सुद्धा आपलं आळात मात्र रिकाम असतं. हव्या असलेल्या सगळ्याच गोष्टी माणसाला मिळत नसतात. पण न मिळणाऱ्याच गोष्टी माणसाला का हव्या असतात. ह्याच उत्तर सुरेश भटांनी सांगितलंय...

आयुष्य छान आहे, थोडं लहान आहे
रडतोस काय वेड्या, लढण्यात शान आहे.

काट्यातही फुलांची झुलती कमान आहे. उचलून घे हवं ते, दुनिया दुकान आहे. जगणे निरर्थक म्हणतो तो बेईमान आहे, सुखासाठी कधी कधी हसावं लागतं. तर कधी कधी रडावं लागतं. कारण सुंदर धबधबा बनायला पाण्यालाही उंचावरून पडावं लागतं. चार चौघात बसण्यापेक्षा कधी कधी समुद्र किनाऱ्यावर जाऊन बसावं, आठवणींना घेवून बसावं. आयुष्य जास्त सुंदर वाटत. आपल्याला कोण हवयं ह्यापेक्षा आपण कुणाला हवयं ह्याचा सुद्धा कधी तरी विचार करायचा असतो.

आकाशातले तारे कधीच मोजून होत नाही. माणसाच्या गरजा कधीच संपत नाहीत. शक्य तेवढे तारे मोजून समाधानी राहावं. आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं. आयुष्यातील सर्वात मौल्यवान गोष्ट म्हणजे आनंद, गमतीची गोष्ट म्हणजे अशी की मौल्यवान असुनही परमेश्वराने आपल्याला ती विनामुल्य दिलेली आहे. पण त्याहूनही गमतीची गोष्ट अशी की, आपल्यापैकी बऱ्याच लोकांना आयुष्य संपेपर्यंत त्याचा पत्ताच नसतो. उगवणाऱ्या

प्रत्येक दिवसाला आनंदाने सामोरे जा. मावळतांना तो तुम्हाला खुप समाधान देऊन जाईल. आनंद हा फुलपाखरा सारखा असतो, त्याचा पाठलाग केला की तो दूर पळतो व आपण निश्चित बसलो की अलगद आपल्या खांद्यावर येऊन बसतो.

प्रश्न सुटण्यासारखा असेल तर काळजी करण्यासारखे काय ? आणि तो सुटत नसेल तर काळजी करून उपयोग काय ? पराभवाने माणुस संपत नाही प्रयत्न सोडतो तेव्हा तो संपतो. कठीण काळात सतत स्वतःला सांगा शर्यत अजून संपलेली नाही कारण मी अजून जिंकलेलो नाही.

छू ले आसमान जमी की तलाश न कर
जी ले जिंदगी खुशी की तलाश न कर
बदल जायेगी तकदीर खुद ही मेरे दोस्त
मुस्कुराना सीख ले वहज की तलाश न कर
मशहूर होना लेकिन मगरूर मत होना.

छू लो कदम कामयाबी के कभी
अपनों से दूर मत होना.
जिंदगी मे खूब मील जायेंगी दौलत और शोहरत
पर अपनेही आखीर अपने होते है
ये बात कभी भूल मत जाना.

धन्य ती सावित्री

शिक्षित केल्या स्त्रीया
शिक्षित झाला त्यांचा आत्मा
धन्य तुम्ही ज्योतीबा
खरेच तुम्ही महात्मा

शिक्षित करण्या दुसऱ्या मुली
सोसले अंगावर घाव
त्या महात्म्याची धर्मपत्नी
सावित्री तिचे नांव

शेण-माती घेतली अंगावर
तरी कार्यात पाडला नाही खंड
शाळेत जाऊन शिकविण्याचे
काम केले अखंड

लोकांनी केली बरीच टिका
दिले नाही तिने लक्ष
पूजन तिचे करितो आपण
आहे त्यात कार्याची साक्ष

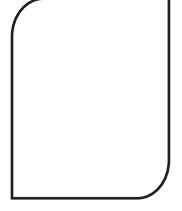
कु. रोशनी इंगोले
बी.एस्सी. भाग १

विदेही संत श्री एकनाथ महाराज यांचे तिर्थकुंड

खेडेगाव म्हटले की, हिरवीगार शेत, स्वच्छ निर्मळ हवा, पाखरांचा किलबिलाट, गुरांच्या गळ्यातील घंटांचा नादमधुर आवाज हे सारेच मनाला भुरळ घालणारे असते. माझेही गाव याला अपवाद नाही. पाखरांच्या किलबिलाटीने जागे होणारे गाव. दिवसभर शेतात श्रमून तारकांच्या संगतीने आणि रातकिड्यांच्या किर्ऍऍऍ आवाजाने शांत होते. प्रत्येकच गावाला विरंगुळ्याचे म्हणून एक ठिकाण असते. माझ्या विश्वेश्वराच्या आमल्यातही 'विहिरा' हे स्थळ, साऱ्या गावाला गारवा देणारे आहे. हिरव्यागार शेताच्या पार्श्वभूमीवर संथ छोट्याशा धारेने वाहणारी नदी, पलीकडे जाण्यासाठी पूल, पूलापलिकडे संत एकनाथ महाराजांचे टुमदार मंदिर, विस्तीर्ण मैदान, आजूबाजूला असलेली झाडे, किरकोळ सोनचाफ्याची झाडे, त्यावर पक्षांचा वावर, सारं दृश्यच मनमोहक. अंतराच्या गंधाहूनही आल्हाददायक वाटणार चमेलीचा सुगंध विहिन्यावरच नव्हे, तर साऱ्या गावाला वेड लावून जातो. नदीवरच्या छोट्याशा पुलावरून, इकडून तिकडे जाण्याचा आनंद न्याराच असतो. बऱ्याचदा त्यावरून पाय आपटत पाण्याचे तुषार अंगावर उडवावेसे वाटतात. विहिन्यवरील गोड उंबर आणि बांबट तुरट स्वादाचे आवळे तोंडाला लागले की, खातच राहावेसे वाटतात. आवळ्याने तोंड आंबट तुरट झाल्यानंतर नदीचे शांत शीतल पाणी वेगळीच गोडी देवून जाते.

ब्रह्ममूर्ती परमहंस श्री एकनाथ महाराज यांचा जन्म १९०३ सालच्या माघ शुद्ध पौर्णिमेला झाल्याचे कळते. यांना जन्म देण्याचे भाग्य अमरावती येथील राजापेठ येथील सद्भक्त श्री कृष्णराव वाठ आणि सौ. रूख्मिणीबाई वाठ या दांपत्याला लाभले. त्यांच्या जन्मापासून अधिकच पालट पडून पुढं भावाबाधांची 'वाठ मोटार सव्हिस' सुध्दा गाजून गेली. जन्माचे वेळी हे जगावेगळं बाळ रडलंही नाही नि बोललंही नाही. ते मोठ झाल्यावर कपडा देखील अंगावर ठेवीना. आईबापाला विशेष चिंता वाटायची ती त्याच्या मुकेपणाची. म्हणून पाच वर्षांच्या एकनाथाला यांनी नागपूरला श्रीसंत ताजुद्दीनबाबा अवलिया यांचेकडे नेले. त्या बाबांनी याला एक फुल खायला दिलं नि वागदेवता प्रसन्न झाली. बालपणी अमरावतीच्या कुठल्याही दुकानावर हे बाळ जाऊन बसायचं. दुकानदार त्याला चिवडा आणून घ्यायचे. या एकनाथ महाराजांच्या आशीर्वादानं आपलं दुकान भरभराटीला येत गेल्याचा अनुभव अनेकजण बोलून दाखवित. एकनाथ महाराज मात्र आपल्याच आनंदात मग्न असत.

कु. श्रुतीका वानखडे
बी.एस्सी. भाग १

परमहंस एकनाथ महाराज सोळा वर्षांच्या युवा अवस्थेतच आमला गावी आले. नव्यादिगांबर दशेमुळे खोडकर मुलं त्यांना शेणगोटे मारीत. एका उपटसुंभाने तर या विदेहमूर्तीला रक्तबंबाळ करून टाकले. पण महाराजांनी कसलाही प्रतिकार केला नाही. 'समदुः श्वसुखक्षमी' अशी त्यांची स्थितप्रज्ञ अवस्था ध्यानी घेऊन एका सद्गृहस्थाने महाराजांना संरक्षण दिले, घरी नेले. आपल्या परिवारात सांभाळले. 'वाऱ्याहाती माप चाले सज्जनांचे, कीर्तिमुख त्यांचे नारायण, 'तुका' या उक्तीप्रमाणे महाराजांच्या प्रभावाची किर्ती वाऱ्यावर तरंगत पसरू लागली. हजारो प्रेमी भक्त त्यांच्या दर्शन-पूजनाला येऊ लागले. परंतु महाराजांना काय ?

आशिक मस्त फकीर हुआ
तब क्या दिलगी रखना मनमे ।
कोई पूजत फूलन मालनसे,
कोई धूप उडावत है तनमें ॥

असं सुरवात नि दुःखात त्यांच्या चिन्ताच समत्व कायमच असे. "अर्जूना समत्व जे चित्ताचे तेची सार जाण योगाचे" असं ज्ञानेश्वरीत म्हटलेलं आहे.

गावात गर्दी वाढू लागली म्हणून महाराजांनी कोणाच्या घरात राहणं टाळलं. कधी आंबराईत तर कधी नदीकाठच्या घनदाट रानात रात्री सुध्दा राहात. विंचू, सर्प नि वन्य श्वापद हेच त्यांचे साथीसांगाती. विदर्भाकाठच्या सधन औदुंबराखाली महाराज लहरी बहरीत कधी 'राम क्रिष्ण हरी' चा जप करायचे, तर कधी 'मायबाई-आडकुडी' म्हटत बसायचे. त्या आड बाजूला दिवसा जाणं देखील लोकांना कठीण वाटायचं पण महाराज रात्रीसुध्दा तिथचं दिसायचे. म्हणून गावकरी भाविकांनी तिथे स्वच्छता केली आणि प्रयत्नपूर्वक चांगला रस्ता निर्माण केला. तिथे महाराजांनी चिमुकला 'विहिरा' जोपासला होता, त्याला तीर्थकुंड बनविण्यात आले.

मैत्री

मैत्री काय चीज असते ?
 मैत्री कवण्यासाठी नसावे लागते श्रीमंत आणि सुंदर
 त्याच्यासाठी असावा लागतो फक्त मैत्रीचा आदर
 काहीजण मैत्री कशी कवतात ?
 उबेसाठी शेकोटी पेटवतात अन्
 जणु शेकोटीची कसोटी पाहतात
 स्वार्थासाठी मैत्री कवतात अन्
 कामाच्या वेळेस फक्त आपले म्हणतात
 शेकोटीत अन् मैत्रीत फक्त काय ?
 दोन्हीपण एकच जाणवतात.
 मैत्री कवणावे खुप भेटतील
 पणु निभावणावे कमी असतील
 मग सांगा, खरे मित्र कसे असतील ?
 कधी भांडणाची साथ, कधी मैत्रीचा हात
 कधी प्रेमाची बात, अशी असते
 निस्वार्थ मैत्रीची जात
 या मैत्रीचा खरा अर्थ केव्हा कळतो ?
 नेत्रकडा आलावल्या अन् शब्दा ओठांवच
 अडखळला, मित्र या शब्दाचा अर्थ
 तो दुख गेल्यावर कळला
 आपल्यावर जीवापाड प्रेम कवणाची
 सुख-दुःखाच्या क्षणी आपल्या मनाला जपणाची
 जीवनाचा खरा अर्थ समजवणाची
 काय चीज असते नाही ही मैत्री ?

कु. नंदिनी दा. वानरे
 बी.एस्सी. भाग ३

सामाजिक जीवनात पुरस्काराचे महत्व

सामाजिक जीवन जगत असतांना अनेक प्रकारच्या अडचणीतून मार्गक्रमण करीत पुढाकार घेणाऱ्या महान थोर व्यक्तीला मानसन्मानाचे ओझे वाहत राहावे लागते. हे सर्व करीत असतांना वारसा घेऊन पुढे-पुढे वाटचाल करणे हे समाजाचा व व्यक्तीचा कार्यरूपी आदर्श आरसा ठरत असतो. असाच आपल्या विदाच्या मागणीसाठी प्रेरणा निर्माण करणारा प्रेरणा पुरस्कार वितरण सोहळा विदर्भाचे कट्टर पुरस्कर्तेस्व. कर्मवीर दादासाहेब कळामवरजी यांच्या १०४ व्या जयंती निमित्त्याने महाविदर्भ संकुल येथे प्रेरणा पुरस्कार देऊन महाविदर्भाची खरी प्रेरणा होय.

पुरस्कार प्रेरणा देतांना आणि अशा अनेक प्रेरणा मिळून राष्ट्र घडत असते. प्रेरणा आणि प्रोत्साहन मानवी जीवनात शक्तीवर्धकाचे कार्य करीत असतांना आपणास दिसून येते. संस्था किंवा व्यक्तीद्वारा मिहालेली प्रेरणा ही पुरस्कार प्राप्त व्यक्तीकडून अलौकिक स्वरूपाचे कार्य घडवून सत्कार याचे महत्व नसून त्याद्वारे मिळणाऱ्या प्रेरणा आणि प्रोत्साहनाचे अतुलनीय महत्व आहे. आणि म्हणून कार्याचा विचार करून पुरस्कारद्वारा प्रेरणा दिली जाते.

पुरस्कार प्रेरणा देतात, प्रेरणेतून राष्ट्र घडू शकते. व्यक्ती किंवा समाजातील घटकातून गुणसंपन्न व्यक्तीच्या कलागुणांची कदर करणाऱ्या किंवा गुणवत्तेबद्दल आदर राखणाऱ्या समाजातच खऱ्या अर्थाने सांस्कृतिक वैचारिक व भावनिक सुदृढता वाढीस लागते. गुणवंताचे कौतुक करणे हे नेमके शासनाचे कर्तव्य नसून ती एक खऱ्या

कु. कोमल गावंडे
बी.एस्सी. भाग २

राष्ट्रभक्तीचीही ओळख ठरत असते. कारण आपण ज्या परिसरात किंवा समाजात राहतो. त्या क्षेत्रातील समस्या व चांगुलपणा विचार करण्याची क्षमता नेहमी आपल्यात असावी म्हणून थोरांचा आदर्श घेऊन वाटचाल करणे हेच आपले समजावे.

चांगल्या व्यक्तींना प्रेरणा पुरस्कार देवून त्याचा गौरव करणे. नव्या वर्षात नवी प्रेरणा निर्माण करण्याचे यथोचित भाग्य तुम्हास आम्हास मिळो.

राष्ट्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी अहोरात्र भटकण्याचे काम हे पुरस्कार प्राप्त व्यक्तीकडूनच होत असते. त्यामुळे शासनाने समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी या लोकांना अनेक सवलती जाहीर कराव्यात. कोणताही स्वार्थी हेतू डोळ्यासमोर न ठेवता ही मंडळी

समाजासाठी झटत असतात. काही लोकांमध्ये वाईट गुण असतील. तर पुरस्कार देवून पाठ थोपाटल्यानंतर निघून जातात. हे आपण सर्वांनी अनेक वेळा पाहिले आहेत. पुरस्काराने बळ मिळते, ती एक पाठीवर थाप आहे.

समाजाचा विकास यंत्राने आणि मंत्राने होत नसून समाजासाठी वाहून घेतलेल्या व्यक्तीमुळे होतो. पुरस्कार मिळाला की व्यक्तीच्या जबाबदाऱ्या वाढतात व दुर्गुण नाहिसे होतात.

मुलगी

एकदा एका मुलीने तक्रार केली बापाकडे
मलाच का बंधने ? जाऊ नको कुणीकडे
का शारखे कपड्यांवरून बोलणे
आणि माझ्या मित्रांबाबत चौकशी करणे ?
का मीच उंबऱ्याच्या आत रहायचं,
आणि उठता बसता रवतःला शिवरायचं
बाप बोलला, बेटी, म्हणणं तुझं पटतयं
चलू जरा बाहेर आत खुप उकडतय
पेठेतुन जातांना दिशतं दुकान लीखंडाचं
बाहेरच पडतं होत, श्रवजड सामान लीहाचं
बाप बोलला, बेटी ! हे ऊनपावशात इथचं अशतं
तरिपण याला काही होत नशतं, कोणी त्याला नेत नशतं
किंमतीत याच्या अधिक उणं होत नशतं

जरा पुढे जाताच, ज्वेलरी शॉप दिशतं
आत जाऊन मग, बापाने हिऱ्याचं बोलू पुशतं
तिजोरीतून बंद पेटी, हळुवार पुढे मांडली
त्याच्या झगमगाटात नजरच दिपली
शराफ बोलला किमती आहे फार जपावं लागतं
जरा शुद्धा चरा पडता, मोल याचं कयऱ्याचं होतं
काळजी घेऊन खुप मळमळीत कपड्यात ठेवावं लागत
तिजोरीच्या आत, लपवावं लागतं..

फिरून घरी येताच, बाप बोलला 'बेटी' !
तुच तर माझी हिऱ्याची पेटी, सांगत तुला जपण्यात,
काय माझं चुकतं, तुझ्यामुळे माझं घर शारं झगमगतं.
तुझा दादा म्हणजे लीखंड, जपाव लागत नाही
तू म्हणजे अनमोल हिश, सांग चुकतं का काही ?
आमचा तु अभिमान, तु जीव की प्राण.....

शर्व बघून मुलीचे डोळे पाणावले,
बापापुढे झुकली, मान शरमेने,
कळकळ तिला शगळं, मन तिच हेलावतं...
बरं ! कशे बाबा 'ऐकवत आता नाही'
तुमच्याकडे माझी, तक्रार मुळीच नाही
मीच मला आता, जीवापाड जपेन
हिऱ्याच्या तेजानं, चोंफेर चमकेन.'
पटवून घा तिला बेटी ! तू हिश आहेत
तूच खरा झरा आहेस म्हणूनच तुला जपावं लागतं.

कु. राणी ज. मते
बी.एस्सी. भाग २

आई-बाबा, प्लीज लवकर घरी याल ?

तुम्ही सगळी मुलं आई बाबांना समजुन घेताच, पण नुसतेच समजुन घेऊ नका, त्यांना सांगादेखील.... कि आम्ही कितीही बिझी असू परंतु तुमच्यासाठी वेळ मात्र काढूच

एक छोटा मुलगा होता. तो रोज आपल्या बाबांची खुप वाट पहायचा. त्याचे बाबा खुप उशिरा घरी यायचे, तो झोपल्यावर यायचे. त्यामुळे त्याला ते कधी भेटायचेच नाही. एक दिवस तो बाबांना भेटण्यासाठी जागा राहतो. अखेर बाबा येतात त्याला जागा असल्याचे

बघून त्यांना आश्चर्य वाटते. ते त्याला प्रेमाने जवळ घेतात. त्याला विचारतात, “का रे ? जागा का राहिलास ?” ए बाबा, तुम्हा रोज किती पैस मिळतात, बाबा म्हणतात, “मिळत

असतील, हजार दोन हजार रूपये.” तो म्हणतो, “बाबा मला वीस रूपये देता...?”

बाबा त्याला लगेच वीस रूपये काढून देतात. असेच काही दिवस जातात. काही दिवसांनी बाबा यायच्या वेळी तो पुन्हा त्यांच्यासाठी जागा राहतो. बाबा आल्यावर गप्पा मारून त्यांच्याकडे पैसे मागतो. बाबा लगेच पैसे देतात, असे वारंवार व्हायला लागते.

एक दिवस बाबा त्याला विचारतात, ‘अरे मी दिलेल्या पैशाचे तु करतोस तरी काय...? कशाला हवेत तुला एवढे पैसे..?’

कु. दिपाली वानखडे
बी.एस्सी. भाग २

तर तो म्हणला, ‘बाबा मला हजार रूपये जमवायचे आहेत, ते मी तुम्हाला दिले की तुम्ही दिवसभर माझ्यापाशी थांबाल ना....’

अशी हीगोष्ट बाबांचा वेळ हवा म्हणून या

छोट्या मुलाने किती वेगळ्या पद्धतीने सांगितले. आपणही आपल्या आई-बाबांना समजावून सांगितल तर त्यांना हे नक्कीच समजेल आणि ते तुमच्याशी बोलतील, खेळायला नक्की वेळ काढतील. अगदी नक्कीच. याच संदर्भातील एक जुने गाणे खुप सुंदर आहे.

सात समंदर पार से

गुडियोंके बाजार से

छोटीसी गुडिया लाना.....

गुडिया चाहे ना लाना

पप्पा जल्दी आ जाना.....

शाळेतून घरी आल्यावर दिवसभराच्या गमती जमती सांगायला घरात कोणी हवे असते. नेहमी गमतीच असतील अस नाही, पण कधी संपूर्ण वर्गासमोर केलेले आपले कौतुक हे सांगायला लगेच कोणीतरी भेटलेच पाहिजे असे वाटते. पण तस होत नाही. आणि नेमक होत काय की घरात कोणी नसतेच.

आपणच आपल कुलुप काढायच घरात यायचं. काहीतरी खाऊन घ्यायच, अभ्यास करायचा यात केव्हातरी आई येते पण तोपर्यंत विषयही बदलला असतो. घरात वेगळेच वातावरण असते. आई दमलेली, थकलेली असते आणि तिला बोलण्याचे भानही नसते. अशातच ती बिचारी रात्रीच्या स्वयंपाकाला लागते मग तिच्याशी बोलायचे तरी कधी.....?

मग येतात माझे बाबा त्यांना सांगायचे म्हटल तर ते कायमचे सोडून देवाकडे गेलेत. त्यांना सांगायच म्हटल की आधी डोळ्यातुन अश्रूच वाहतात. मला माझ्या शाळेतल्या किंवा माझ्या आयुष्यातल्या घडलेल्या गोष्टी मला माझ्या बाबांना सांगायच्या ते माझ्या प्रत्येक गोष्टी ऐकायचे. मी शाळेतून आली की बाबांचा पहिला प्रश्न पिल्लु आज शाळेत काय झाल गं....? ते कितीही बिझी असेल पण माझ्यासाठी वेळ मात्र नक्कीच काढायचे. पण तेमला सोडून कायमचे देवाघरी गेलेत. अशा परिस्थितीत घराचा सर्व भार आईवर असतो. आईच सर्व करत असते आणि माझ्या आईला माझ्यामुळे कुठलाच तास व्हायला नको अस मला वाटते. मग अशा परिस्थितीत बोलायचं कधी...? कोणाशी ? का बोलायचं नाही ? आपल्या दिवसातल्या गोष्टी कोणाला सांगायच्याच नाहीत...?

परवाच एक आई आपल्या मुलीबद्दल असं सांगत होती की, तिची आईशी बोलायची तयारी नसते. ती घरी आली की आपल्या खोलीत जाऊन टि.व्ही. तरी लावू न बसते किंवा कंप्युटरसमोर बसते. पण आईशी बोलायची तिची तयारी नसते. तिच्या आईला या वागण्याचं खुप वाईट वाटत होत. आणि या मुलीशी कुठुन सुरूवात करायची हेच तिच्या आईला समजत नव्हते. तिच आणि तिच्या आईचे जे होतेय तेच आपल्यापैकी अनेकांचे होते. मुलांना हवी तेव्हा आणि हवी त्यावेळीआई भेटतच नाही आणि आईला हवं तेव्हा आपल मुल भेटत नाही.

आपल्या आईला पण या गोष्टीची खंत असते की मला माझ्या मुलीशी बोलायला वेळच मिळत

नाही. माझ्याही मुलीला माझ्याशी बोलावस वाटत असेल तिला पण काही सांगावेसे वाटत असेल पण ती मात्र काहीच बोल नाही. आपल्या मुलांना वेळ द्यायला हवा ही रूखरूप खंत आईच्या मनात असते. तिला वेळ मिळत नाही याच मुळातच खुप वाईट वाटत असते मात्र तिरिही मुलींनी आपली आईला भेटण्याची गरज तिला बोलून दाखवावी. या संदर्भात आई-बाबांना सरळ सांगा की, आम्हाला तुम्ही हवे आहात तुम्ही आमच्यासाठी वेळ काढू शकाल का ? या प्रश्नाचे उत्तर असेल तर ते त्यांच्याकडेच दुसऱ्या कोणाकडेच नाही. म्हणूनच तुमची ही गरज लक्षात आली तर आई-बाबाच तुम्हाला भेटण्याचे मार्ग शोधून काढतील. आई बाबांनाही आपली मुली सारखी जवळ असाविशी वाटतात पण सध्याची वेळ अशी आहे की आई बाबांना स्वतःच्या मनाविरूद्ध बरेचदा काम कराव लागते.

आपण आपल्या आई बाबांना समजुन घेतोच पण समजुन घेऊन अर्थ नाही. त्यांना सांगादेखील !

मग तुम्हाला तुमचे आई बाबा नक्की वेळ देतील.

Missing You my Lovely Mom and Dad.....

त्यागी जीवन

आपल्या अमूल्य जीवनात, अत्युच्च ध्येयाने झपाटून गेलेले ध्येयवेडे लोक स्वखुशीने त्यागमय जीवन जगत असतात. त्यागाशिवाय आपला सर्वांगिन विकास होऊच शकत नाही. समाजासाठी आपण काही विशेष देणे लागतो, या विषयीची जाणीव उच्च-अत्युच्च ध्येयवादींना नेहमीच असते.

आपले हे मानवी शरीर, समाजाहित, देशहित साधण्यासाठी मिळालेली देणगी आहे. म्हणून या मानवी शरीराचा, उपयोग समाजकार्यासाठीच झाला पाहिजे. भोगमय जीवनासाठीच केल्यास ती आपली आत्मवंचनाच होईल. जे आपल्या पंचज्ञानेद्रियांचा उपयोग केवळ स्वतःसाठी व स्वतःच्या कुटुंबाकरिताच करतात, आपल्या बलाचा, बुद्धीचा व धनाचा उपयोगही केवळ स्वतःचा स्वार्थ साधण्याकरीताच करतात. त्यांच्या या संपदेला, सभोवतीचा मानवी समाजात विशेष महत्व राहत नाही. पण जे उच्च ध्येयवादी, उच्चशिक्षित, गृहस्थाश्रमी, आपल्या विद्येचा, बलाचा, बुद्धीचा व स्वतःजवळील धनाचा उपयोग समाजातील शोषित, पीडित, गोर-

गौरव किशोर सोटे
बी.एस्सी. भाग २

गरिब, वृद्ध, अनाथ-अपंग तथा अशिक्षितांच्या विकासाकरीता खर्च करतात, त्यांनाच समाजात स्थान मिळते. त्यांनी केलेले कार्य हे स्वकष्टार्जित उत्पन्नातून केलेले असते. आपल्या तनातील शौर्य, धैर्य चांगल्या कार्याकरीता उपयोगात आणतात. माया-मोहापासून ते स्वतःला अलिप्त ठेवतात. स्वगृहाबद्दलची अतिआसक्ती न बाळगता, जे ध्येयवेडे आपल्या महान जीवन ध्येयाच्या सिद्धतेकरीता, कोणतीही किंमत मोजायला नेहमी तयार असतात. आपल्या देशहिताविषयक जीवन ध्येयासाठी आपल्या अमूल्य प्राणाचे बलिदान करण्यात सुद्धा सिद्ध असतात ते किर्तीने निश्चितच अमर होतात.

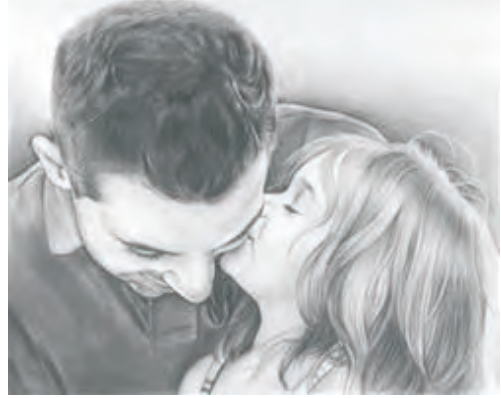
चासोळी

काही शोधायचे नाही, सारे इथेच येणार
काही मागायचे नाही माझा हातच देणार ।
दिल्ली उलटली आता, प्राणा लागले पाझर
आता घागरीत भरे, सारा प्राणाचा सागर ।
काहीनाही बोलायचे काही मौन मिळालेत गाते
दली चांदण्याचे पीठ, हटविण माझे जाते ॥

कु. श्वेता भेंडे
बी.एस्सी. भाग २

पोटचा गोळा - वडिलांची व्यथा

लेकीकडून दुःख मला कधीच नाही मिळालं
चिमणी की मोठी झाली काहीच नाही कळालं.
पोरगी जाणार म्हटल की पोटात उठतो गोळा
अंधरूणावर पडतो पण लागत नाही डोळा
खरचं माझी लेक आता मला सोडून जाईल
अंगण, वसरी, गोठा सार सुन सुन होईल.
दारी सजतो मांडव पण उरात भरते डकी
आता मला सोडून जाणार माझी चिमणी लाडकी
सुर अनईचे पडता कानी डोळा येते पाणी
आठवत राहतात छकुलीची बोबडी बोबडी गाणी
भरलेल्या मांडवात बाबा कहाणी सांगत असतात
कल्याण झाल म्हणत म्हणत सारखे डोळे पुसतात.
पुन्हा पुन्हा लेकीकडे बाबा पाहतात चोरून
कितीही समजुत घातली तरी डोळे येतात भरून
हुंदके म्हणजे काय असतात पहिल्यांदाच कळत
कौलारूच्या छपरावाणी बापाच मन गळतं
सरी मागून सरी येऊन डोळे वाहत राहतात
चिऊ काऊच्या गोष्टी ऐकून चिमण्या उडून जातात.
लेकीचा सांभाळ कर म्हणून बाप हात जोडीत राहतो
डोक्यामध्ये पाणी आणून केविलवाणे पाहत राहतो.
लेक लावतो वाटी पण बाप जातो तुटून
हुंदका तरी दाबला तरी काळीज जात फुटून
पोटचा गोळा दिल्यानंतर पापणी काही मिटत नाही
कितीही डोळे पुसले तरी, पाणी काही आटत नाही

कु. रितीका कनसे
बी.एस्सी. भाग १

आयुष्य एक स्वप्न

What is mean by Life ? आयुष्य म्हणजे काय ? हा प्रश्न मला रोज पडायचा. मी कोणाला विचारावे या प्रश्नाचे उत्तर हाच आधी प्रश्न होता. मग शोधता शोधात या प्रश्नाचे उत्तर मलाच सापडलं. आयुष्य एक स्वप्न आहे. आयुष्याच्या स्वप्नात खुप काही जगायचं असतं. आयुष्य मागितल्यावर मिळत नसते पण आयुष्य पाण्यासारखं जपून जगायचं असते. आपण जसे पाणी वायू जाऊ देत नाही त्याचप्रमाणे आयुष्याला सुद्धा जपून जगावे. आयुष्य हे आपल्याला दिलेली देणगी आहे. खरच आपण सर्व जगभर पहायला गेलो ना तर आपल्याला कळेल की लोकं कशी आपले आयुष्य वाया घालवत आहे.

या जगात चुर्णपिक्षा अर्धी लोकां संख्याच चांगल्याप्रकारे आयुष्य जगत आहे. आणि अर्धी लोकसंख्या मारामाऱ्या, दारू पिणे, आई, वडिल व पत्नीला त्रास देणे, भ्रष्टाचार अशा प्रकारचे लोक कृत्य करत आहे. अशी लोकही आपल्या जगात राहतात. अतिशय चांगल्या प्रकारे जर आपण आयुष्य जगलो ना तर आपले जीवन आपोआप चांगले होईल. आता नविनच प्रकार या जगात सुरू आहे तो म्हणजे 'बलात्कार'. आजच्या या युगात मुलीचे घराबाहेर निघणे फार कठीण झाले आहे. बलात्कार हा मोठा गुन्हा आहे. हे माहिती असतांनाही हे कृत्य करण्याआधी लोक थोडापण विचार करत नाही. जो व्यक्ती असा गुन्हा करतो त्यांना असे का वाटत नाही याच जागी जर आपली बहिण व आई असती तर आपण त्यांच्या सोबतपण हेच कृत्य केले असते का.... ?

तर नक्कीच उत्तर नाही असेल. नाही त्याने

कु. दिपाली वानखडे
बी.एस्सी. भाग २

मुळीच अस केलं नसत. असे जे लोक जगतात ना त्यांच्या या जगण्याचा मुळीच अर्थ नाही आहे. असे जर आपण आपल्या आयुष्यात वाईट काम करून जगत असेल तर माझा एका सल्ला आहे. नका जगु हे आयुष्य सोडून द्या. आयुष्याला आणि खरच वाटत असेल की असं आपण जे जगतो हे वाईट प्रकारचं आयुष्य जगत आहो तर नव्याने आयुष्य जगायला शिका.

या आयुष्यात आपण काही चांगल करायला गेलो ना तर मात्र ऐका सर्वात जास्त आई आणि बाबा दोन व्यक्तीची सेवा आणि त्याच्यावर भरपूर प्रेम. यांची सेवा म्हणजेच खरा देव धर्मच आहे. जो व्यक्ती असं करत असेल न तर तो व्यक्ती कधीच दुःखी राहणार नाही. किंवा त्यांच्या वाटेला दुःख आल तर

त्यांच्या सोबत त्याचे आई वडील असेल तर ते दुःख लवकरच दुर होईल आणि त्याच्या वाटेला दुःख येणार पण नाही.

खरचं आयुष्य असं म्हणता येईल की खेळच आणि त्या खेळात आपल्याला दोन खेळाडू आढळतात. ते म्हणजे दुःख आणि सुख. एखादा व्यक्ती त्या दुःखांना सामोरे जातो किंवा एखादा व्यक्ती त्या

दुःखांना सामोरे न जाता त्याला पुर्णपणे नष्ट करून टाकतो. त्या दुःखाला पूर्णपणे नष्ट करून टाकणे हा मार्ग योग्य नाही. असंतरी मला वाटत. त्या दुःखाला सामोरे जाऊन पूर्णपणे त्या दुःखाला नष्ट करणे हा आहे. दुःखाला पुर्णपणे नष्ट करून सुखाला जवळ बोलावणे याला खर आयुष्य म्हणतात.

आपण हे एक गोष्ट कायमची लक्षात ठेवायला हवी की, आयुष्य एकदाच प्राप्त होत असते आणि त्याला हसत, खेळत आनंदाने जगायचे. रोजचा दिवस असा जगायचा की दिवसालाही वाटाव की मला रोज उगवायला नक्की आवडेल. मला फक्त एवढेच सांगावेसे वाटते की आयुष्य आनंदाने जगा आणि बारकाईने जगा आणि आपण आयुष्य जगत असतांना कुठल्याच व्यक्तीला आपण दुखवाला किंवा त्रास द्यायला नको. आपला कोणी राग केला तर चालेल पण तो आपला राग करतो म्हणून आपण त्याचा राग कधीच नाही करायचा. अशा काही गोष्टीचे भान ठेवून आपण त्याचा राग कधीच नाही करायचा. अशा काही गोष्टीचे भान ठेवूनच आपण आपले आयुष्य आनंदाने जगायचे.

फक्त मला सांगावेसे वाटते की, आयुष्य एकदाच प्राप्त होते. पुन्हा नाही.

"Please Remember that life give you only one time...."

फुलाने अपेक्षा केला का कधी

काट्या कडून आधाराची

जमिनीने कधी वाट पाहिली का

आभाळाच्या सावलिची.....

किनाऱ्याला वाटली का कधी

भिती समुद्राच्या पाण्याची

कधी वाऱ्याने संगत धरली का

शेवटपर्यंत पोहोचण्याची.....

अशीच लढाई आहे हो आपल्या

एका जीवनाची

फक्त एकट्याने लढ.....

The Life is most important think of the Work.

मॉडर्न बालगीत

आई बाबांच्या हातात बसलंय कोण ?

इटुकले पिटुकले मोबाईल दोन !

मीचमीच करती येता कोन

टिंगटॉंग टिंगटॉंग वाजती दोन !

झोपतांना बोलली बाबा सांगा ना गोष्ट

बाबांनी दाखवली वाचून पोस्ट

आई सोबत गेली आणायला कुल्फी

तिथे पण बसली काढत सेल्फी

आईच्या पाहताच व्हाट्सॲप डीपी

बाबांच्या भलताच वाढला बीपी !

आई बाबांच्या हातात बसलंय कोण ?

इटुकले पिटुकले मोबाईल दोन !

कु. सेजल ठाकरे
११ वी विज्ञान

मराठी भाषा समृद्ध व्हावी

वर्तमानकाळात इंग्रजी भाषेच्या प्रभावामुळे आपल्या महाराष्ट्रीयन मूळ भाषा मराठी माय बोलीवर एकप्रकारे संक्रांतच आलेली आहे. ही इंग्रजी भाषा जगमान्य आहे. तिचा वापर कोणत्याही देशात केल्या जाऊ शकतो. इंग्रजी जागतिक स्तरावरील भाषा आहे. तसेच हिंदी ही आपली राष्ट्रभाषा आहे. हिंदी-इंग्रजी शिका, बोला, परंतु आपल्या मायबोली मराठीचा विसर पडू देऊ नको. इंग्रजी शाळेत शिकायला हरकत नाही, परंतु मराठी शाळा ओस पडू नये, हे सुद्धा तेवढेच महत्वाचे आहे.

इंग्रजीचा वापर शहरात नव्हे तर खेड्यातही आहे. खऱ्या अर्थाने मराठी समृद्ध करायची असेल तर ती केवळ साहित्य संमेलन, कवि संमेलनातूनच नव्हे

गौरव किशोर सोटे
बी.एस्सी. भाग २

तर दैनंदिन भाषा बोलतांना इंग्रजी बोलायला नको. कारण इंग्रजीचे पूर्ण ज्ञान नसल्यामुळे अर्धवट इंग्रजी बोलून हसे करून घ्यावे लागते. दैनंदिन जीवनात मराठी भाषेचा वापर करावा, तसेच न्यायालये, बँक, महावितरण, विमा कंपनी, शासकीय रुग्णालये, रेल्वे, पोस्ट खाते, कृषी खाते अशा सर्वच क्षेत्रात मराठी भाषेचा वापर करण्यात यावा.

मुली

घरांमध्ये जेव्हा मुलगी बोलते आणि बोलतच राहते तेव्हा घरातील
प्रत्येक जण म्हणतो. तोंठ दुखत नाही का तुझं ?
किती बघबघ, बघबघ ! आणि जेव्हा मुलगी शांत असते तेव्हा आई
म्हणजे 'बघी आहेस ना तू ?'

भाऊ म्हणतो 'बागावडीस का ?' आणि जेव्हा ती भासवी जाते तेव्हा
सगळे म्हणतात, 'असं वाटतं घराची झोभाच गेली.'
'मुलगी म्हणजे घरातील खळाळतं अविश्व संगीत.'
'मुलगी म्हणजे भावना, मोहकता, गोठवा आणि प्रामाणिकतेला
अभरित व्यक्ती.'

'मुलींनी मुलगी असल्याचा व ज्यांना मुलगी आहे त्यांनी
गर्व बाळगला पाहिजे.'
'तींचे अस्तित्व कधीच विभक्त येणार नाही व तींची अनुपस्थिती बेचव
जीवना भाषवडी असते.'

कु. कोमल गावंडे
बी.एस्सी. भाग २

बाप

आईचं गुणगाण खुप झाले,
 पण बिचान्या बापाने काय केले.
 बिकट प्रसंगी बापच सदा सोडवी,
 आपण फक्त गातो आईचीचं गोडवी
 आईकडे असतील अश्रूंचे पाट,
 तर बाप म्हणजे संयमाचा घाट
 आठवते जेवण करणारी प्रेमळ आई,
 त्या शिंदोरीची सोय ही
 देवकी-यशोदेचं प्रेम मनात साठवा,
 टोपलीतून बाळास नेणारा वासुदेवही आठवा.
 रामासाठी कौशल्येची झाली असेल कसरत,
 पुत्र वियोगाने मरण पावला बाप दशरथ
 काटकसर करून मुलास देतो पॉकेटमनी,
 आपण मात्र वापरी शर्ट-पॅट जुनी
 मुलीला हवी ब्युटीपार्लर, नवी साडी,
 घरी बाप आटपतो बिन साबणाची दाढी
 वयात आल्यावर मुले आपल्याच विश्वात मग्न,
 बापाला दिसते मुलाचे शिक्षण, पोरीचे लग्न
 मुलाच्या नोकरीसाठी जिना चढून लागते धाम,
 आठवा मुलीच्या स्थळासाठी उंबरठे झिजवणारा बाप
 जीवनभर मुलांच्या पाठी बापाच्या सदिच्छा,
 त्यांनी समजून घ्याव हीच माफक इच्छा.

कु. वैष्णवी अ. दिगांबर
 बी.एस्सी. भाग २

सावंगा (विठोबा) - एक अद्भुत तिर्थक्षेत्र

भूतलावरील सर्व प्राणिमात्रांना माझा साष्टांग दंडवत तसेच जय अवधूत....

भारतातील महाराष्ट्र प्रदेश म्हणजे संतांची भूमीच. आज ज्याला आपण विज्ञान युग म्हणतो ते भारतीय वेदशास्त्राप्रमाणे कलीयुग सुरू आहे. या युगामध्ये या धरणीवर अनेक संत झालेले आहेत व प्रत्येक संतांनी मानवाला शाश्वत जीवन जगण्याचे मार्गदर्शन केले.

चांदुर रेल्वे तालुक्यातील सुप्रसिद्ध तिर्थक्षेत्र म्हणजे सावंगा विठोबा. जे ठिकाण परम्पुज्यनिय संत कृष्णाजी उर्फ अवधूत महाराज यांच्या चरण स्पर्शानी पावन झालेले तिर्थक्षेत्र. अंदाजे चारशे वर्षांपूर्वी अवधूत संप्रदायातील प.पू. संत कृष्णाजी महाराज प्रख्यात तिर्थक्षेत्र पंढरपूर येथून आले व ते श्री. विठ्ठलाचे परमभक्त असावे म्हणून सावंगा या गावाच्या नावासमोर विठोबा म्हणून सावंगा विठोबा हे नाव या ग्रामास पडले असावे असा सर्व भक्तांचा समज आहे.

या तिर्थक्षेत्राचे वैशिष्ट्ये म्हणजे येथील मंदिरामध्ये मूर्ती किंवा कोणत्याही देव-देवतांची प्रतिमा नाही किंवा त्यांचे पूजन केले जात नाही. मंदिरातील गाभाऱ्यामध्ये एक मातीची बोहली म्हणजे मुख्य देवाचे (अवधूत महाराजांचे) ठाण आहे व त्यावर गलप म्हणजे तरी कापड असतो. सर्व भक्तगण या बोहलीचेच पूजन करतात. प्रत्येक अमावस्येला देवाला चंदनाची उटी केली जाते व येथे कापूर उजळण्यास फार महत्व आहे. तसेच गाभाऱ्या बाहेर समोरच दोन उंच झेंडे आहेत. ज्यांना लोक देव भक्ताची जोडी मानतात. मंदिरामध्ये प्रवेश करतांना डोक्यावर टोपी किंवा रूमाल असणे आवश्यक आहे.

प.पू. संत कृष्णाजी महाराजांनी त्यावेळेसच्या बोलीभाषेनुसार अवधूत संप्रदायातील ओवीबध्द भजने जनसामान्य भक्तांकडून मुखौगद् केली. या भजनाचे वैशिष्ट्य म्हणजे ही भजने समजायला फार सोप्या व सरळ भाषेत ओवीबध्द आहे. भजन मंडळी टाळ व ढोलकीची साद घेत भजनाचा/नामस्मरणाचा आनंद लुटतात. सदर भजनाला लोक भुताचे भजन सुद्धा म्हणतात. कारण या भजनामध्ये ज्यांना भूतबाधा किंवा अन्य मानसिक आजार झाले असे रोगी येथे वास्तव्य करून नवस फेडतात. त्याद्वारे निरोगी होतांना दिसतात किंवा आपल्या मनोकामना पूर्ण करतात.

सावंगा विठोबा येथे गुढीपाडवा म्हणजे राठी नववर्षाला फार मोठी यात्रा भरते. या यात्रेनिमित्त लाखो लोक या दिवशी देवाचे दर्शन घेतात. भक्तांकडून लाखो रूपयाचा कापूर जाळला जातो. या दिवशी मंदिरातील झेंड्यांना नविन कापड (खोळ) चढविल्या जाते. हे काम विशेष भक्तांकडे असते. झेंडे चढवितांना दोराची बांधणी करत, झेंड्याला पाय न लावता चढविले जाते. अंदाजे ह्या

सुनिल म. आंबटकर
प्रयोगशाळा सहाय्यक

झेंड्याची उंची ७५ ते ८० फुट असावी. असे झेंडे दरवर्षी दसरा व गुढीपाडवा या दोन दिवशी चढविले जातात. तसेच ज्या ठिकाणी अवधूत मंदिर आहेत व ज्या मंदिरामध्ये झेंडे उभारले आहेत अशा मंदिरांमध्ये सुद्धा या दोन दिवशी झेंड्यांना नविन कापड चढविले जातात. यामध्ये चिरोडी, कारला, जळगांव ता. आर्वि, मोर्शी, वरूड, राजुरा, लोणी इत्यादी मंदिरांचा प्रामुख्याने समावेश आहे. चांदुर रेल्वे तालुक्यामधीलच कारला व चिरोडी येथे सुद्धा अवधूत महाराजांची मंदिरे व झेंडे असून या ठिकाणी सुद्धा गुढीपाडवा व दसऱ्याला फार मोठी यात्रा भरते. अशी आख्यायीका आहे की प.पू. कृष्णाजी महाराज, प.पू. पुनाजी महाराज, कारल्याचे देवमणजी महाराज हे गुरे चारत असतांना चिरोडी येथे हे आध्यात्मिक चर्चा व भजन करीत असत. या भजनाद्वारे समाज मनाचे आध्यात्मिक जडण-घडण घडून आणण्याचे मोलाचे कार्य करत आहे.

प.पू. कृष्णाजी महाराजांनी सावंगा येथील चतूर कुळातील प.पू. पुनाजी महाराजांना आशिर्वाद स्वरूप ही भजने मुखौद्गत झाली. त्यांनीच ही भजने इतर भक्तांना मुखौद्गत केली. त्या काळात सदर भजने लिहिणे किंवा लिहून पाठ करणे याला मान्यता नव्हती. परंतु मंगरूळ दस्तगीर येथील प.पू. संत यादवरावजी पसारें महाराज यांनी ही भजने पुस्तकांच्या माध्यमातून लोकांसमोर मांडली व याच सांप्रदायाचाजिवनभर प्रसार प प्रचार केला. आता तर सावंगा विठोबा मंदिरातील विश्वस्तांनी सुद्धा ही संपूर्ण भजनावली ग्रंथ स्वरूपात प्रकाशित करून लोकांसमोर मांडली जेणे करून या सांप्रदायाचा संपूर्ण भारतभर प्रसार व प्रचार व्हावा. सावंगा विठोबा येथील मंदिरामध्ये सव्वा वर्षाची मांड बसलेली आहे म्हणजे मंदिरामध्ये सव्वा वर्ष पर्यंत एकसारखे अवधूती भजन सुरू आहे. अशा तिर्थक्षेत्राचे एक वेळ तरी दर्शन घ्यावे.

मलाही या संतांचा आशिर्वाद लाभला हे मी माझे भाग्य समजतो व माझे दोन शब्द थांबवतो.

जय अवधूत.....

गंमत जंमत

- १) जॉनचा आवडता कुत्रा जिमी हववला. त्याने बरुप क्षोध घेतला. पण काहीच उपयोग झाला नाही. तो फावच अक्वक्थ झाला. तो नेहमीच उदास बाहु लागला. त्याला भेटायला आलेल्या कमिक्ने त्याला सल्ला दिला. एवढा निराशा होवू नकोस. वर्तमानपत्रात जाहीरात दे, तुझा जिमी नक्कीच सापडेल बघ...
- छे ! त्याचा काहीही उपयोग होणार नाही.
- का बुवा ?
- अरे मी जाहीरात देईल खरी पण जिमीला वाचता कुठं येतयं ?
- २) पोलीस - तु दिवसाढवळ्या चौकी का केलीस ?
चोर - काय करणार, रात्री झोप येते साहेब !
- ३) ग्राहक - अहो ! तुमच्याकडे पिंजरा आहे का ?
दुकानदार - थांबा हं. दोन मिनिटांत दाखवतो.
ग्राहक - पटकन दाखवा हो ! मला वेळ नाही, बस पकडायची आहे.
दुकानदार - एवढा मोठा पिंजरा, नाही हो आमच्याकडे
- ४) एक मुलगा उन्हात उभा बाहून पुस्तक वाचतो असतो. त्याची आई त्याला विचारते,
'अरे उन्हात कावाचत उभा आहे तू ?'
मुलगा - 'आई बाबा कालच म्हणाले की,
घाम गाळल्याशिवाय यक्ष मिळत नाही म्हणून !'

कु. मिनाक्षी जाधव
बी.एस्सी. भाग १

महान वैज्ञानिक स्टीफन हॉकिंग की गजब दास्तां

विश्व प्रसिद्ध महान वैज्ञानिक और बेस्टसेलर रही किताब 'अ ब्रीफ हिस्ट्री ऑफ टाइम' के लेखक स्टीफन हॉकिंग ने शारीरिक अक्षमताओं को पीछे छोड़ते हुए यह साबित किया कि अगर इच्छा शक्ति हो तो व्यक्ति कुछ भी कर सकता है।

हमेशा व्हील चेयर पर रहने वाले हॉकिंग किसी भी आम इंसान से इतर दिखते हैं। कम्प्यूटर और विभिन्न उपकरणों के ज़रिए अपने शब्दों को व्यक्त कर उन्होंने भौतिकी के बहुत से सफल प्रयोग भी किए हैं।

यूनिवर्सिटी ऑफ़ केम्ब्रिज में गणित और सैद्धांतिक भौतिकी के प्रोफेसर रहे स्टीफन हॉकिंग की गिनती आईंस्टीन के बाद सबसे बड़े भौतिकशास्त्रियों में होती है।

उनका जन्म इंग्लैंड में आठ जनवरी १९४२ को हुआ था। उनके जीवन के इन्हीं रहस्यों से पर्दा

उठती, इस मशहूर ब्रिटिश वैज्ञानिक के जीवन पर आधारित एक फ़िल्म जल्द ही सिनेमाघरों में रिलीज़ होने वाली है।

दुनिया के महान वैज्ञानिक हॉकिंग से बात की बीबीसी संवाददाता टिम मफ़ेट ने।

अपने जीवन पर बन रही इस फ़िल्म के बारे में पूछने पर हॉकिंग कहते हैं "यह फ़िल्म विज्ञान पर केंद्रित है, और शारीरिक अक्षमता से

जूझ रहे लोगों को एक उम्मीद जगाती है। २१ वर्ष की उम्र में डॉक्टरों ने मुझे बता दिया था कि मुझे मोटर न्यूरोन नामक लाइलाज बीमारी है और मेरे पास जीने के लिए सिर्फ़ दो या तीन साल हैं। इसमें शरीर की नसों पर लगातार हमला होता है।

कैम्ब्रिज विश्वविद्यालय में इस बीमारी से लड़ने के बारे में मैंने बहुत कुछ सीखा।"

हॉकिंग का मानना है कि हमें वह सब करना चाहिए जो हम कर सकते हैं, लेकिन हमें उन चीजों के लिए पछताना नहीं

चाहिए जो हमारे वश में नहीं हैं।

'परिवार और दोस्तों के बिना कुछ नहीं'

यह पूछने पर कि क्या अपनी शारीरिक अक्षमताओं की वजह से वह दुनिया के सबसे बेहतरीन वैज्ञानिक बन पाए, हॉकिंग कहते हैं, "मैं यह स्वीकार करता हूँ मैं अपनी बीमारी के कारण ही सबसे उम्दा वैज्ञानिक बन पाया, मेरी अक्षमताओं की वजह से ही मुझे ब्रह्माण्ड पर किए गए मेरे शोध के बारे में सोचने का समय मिला।

भौतिकी पर किए गए मेरे अध्ययन ने यह साबित कर दिखाया कि दुनिया में कोई भी विकलांग नहीं है।”

हॉकिंग को अपनी कौन सी उपलब्धि पर सबसे ज्यादा गर्व है? हॉकिंग जवाब देते हैं “मुझे सबसे ज्यादा खुशी इस बात की है कि मैंने ब्रह्माण्ड को समझने में अपनी भूमिका निभाई। इसके रहस्य लोगों के लिए खोले और इस पर किए गए शोध में अपना योगदान दे पाया। मुझे गर्व होता है जब लोगों की भीड़ मेरे काम को जानना चाहती है।”

हॉकिंग के मुताबिक यह सब उनके परिवार और दोस्तों की मदद के बिना संभव नहीं था।

इच्छामृत्यु की वकालत?

यह पूछने पर कि क्या वे अपने भविष्य को लेकर चिंतित हैं हॉकिंग कहते हैं, “लगभग सभी मांसपेशियों से मेरा नियंत्रण खो चुका है और अब मैं अपने गाल की मांसपेशी के जरिए, अपने चश्मे पर लगे सेंसर को कम्प्यूटर से जोड़कर ही बातचीत करता हूँ।”

मरने के अधिकार जैसे विवादास्पद मुद्दे पर हॉकिंग बीबीसी से कहते हैं, “मुझे लगता है कि कोई भी व्यक्ति जो किसी लाइलाज बीमारी से पीड़ित है और बहुत ज्यादा दर्द में है उसे अपने जीवन को खत्म करने का अधिकार होना चाहिए और उसकी मदद करने वाले व्यक्ति को किसी भी तरह की मुकदमेबाजी से मुक्त होना चाहिए।”

स्टीफन हॉकिंग आज भी नियमित रूप से पढ़ाने के लिए विश्वविद्यालय जाते हैं, और उनका दिमाग आज भी ठीक ढंग से काम करता है।

ब्लैक होल और बिग बैंग थ्योरी को समझने में उन्होंने अहम योगदान दिया है। उनके पास १२ मानद डिग्रियाँ हैं और अमेरिका का सबसे उच्च नागरिक सम्मान उन्हें दिया गया है।

योग्यता से जियो

अपने स्वाभिमान को खोकर
जीवित रहना अपमानजनक है।
जीवन में स्वाभिमान अति आवश्यक है।
इसके बगैर मनुष्य शून्य है।
सम्मान के साथ।

योग्यता से जीति रहने के लिए मनुष्य को
तकलीफों से गुजरना पड़ता है।
कठोर और निरंतर संघर्ष से ही
मनुष्य को शक्ति, विश्वास और
मान्यता उपलब्ध हो सकती है।
मनुष्य नश्वर है।

इस एक ना एक दिन मरना है।
लेकिन मनुष्य को आत्म-सम्मान
की उबम आदर्श को प्रफुल्लित करने और मानवीय
जीवन को सुशोभित करने
हेतु समर्पित करने का संकल्प करना होगा।
हम दास (गुलाम) नहीं हैं।
हम सैनिक वंश से हैं।
किसी वीर पुरुष के लिए स्वाभिमान के बिना
जीवन जीने से अधिक शर्मनाक
बात नहीं हो सकती।

कु. प्रज्वली कांडलकर
बी.एस्सी. भाग १

ब्लैक होल

कृष्ण विवर अर्थात् ब्लैक होल Black hole अत्यधिक घनत्व तथा द्रव्यमान वाले ऐसों पिंड होते हैं, जो आकार में बहुत छोटे होते हैं। इसके अंदर गुरुत्वाकर्षण इतना प्रबल होता है कि उसके चंगुल से प्रकाश की किरणों निकलना भी असंभव होता है। चूंकि यह प्रकाश की किरणों को अवशोषित कर लेता है, इसीलिए यह अदृश्य बना रहता है।

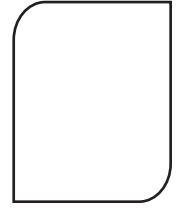
ब्लैक होल कैसे बनते हैं?

ब्लैक होल का निर्माण किस प्रकार से होता है, यह जानने के लिये तारे के विकास-क्रम को समझना ज़रूरी है। दरअसल तारे का विकास आकाशगंगा Galaxy में उपस्थित धूल एवं गैसों के एक अत्यंत विशाल मेघ Dust Gas Cloud से आरंभ होता है, जिसे नीहारिका (Nebula) कहते हैं। नीहारिकाओं के अंदर हाइड्रोजन की मात्रा सर्वाधिक होती है और २३ से २८ प्रतिशत हीलियम Helium तथा अल्प मात्रा में कुछ भारी तत्व होते हैं।

जब गैस और धूलों से भरे हुए मेघ के घनत्व में वृद्धि होती है। उस समय मेघ अपने ही गुरुत्व के कारण संकुचित होने लगता है। मेघ में संकुचन के साथ-साथ उसके केन्द्रभाग के ताप एवं दाब में भी वृद्धि हो जाती है। अंततः ताप और दाब इतना अधिक हो जाता है कि हाइड्रोजन Hydrogen के नाभिक आपस में टकराने लगते हैं और हीलियम के नाभिक का निर्माण करने लगते हैं।

ऐसे में तारों के अंदर तापनाभिकीय संलयन Thermo-Nuclear Fusion आरंभ हो जाता है। तारों के अंदर यह अभिक्रिया एक नियंत्रित हाइड्रोजन बम विस्फोट के समान होती है। इस प्रक्रम में प्रकाश तथा ऊष्मा के रूप में ऊर्जा उत्पन्न होती है। इस प्रकार वह मेघ ऊष्मा व प्रकाश से चमकता हुआ तारा बन जाता है। तापनाभिकीय संलयन से निकली प्रचंड ऊष्मा से ही तारों का गुरुत्वाकर्षण संतुलन में रहता है, जिससे तारा अधिक समय तक स्थायी बना रहता है।

अंततः जब तारे के भीतर मौजूद हाइड्रोजन तथा अन्य नाभिकीय ईंधन खत्म हो जाता है, तो वह अपने गुरुत्वाकर्षण को संतुलित करने के लिए पर्याप्त ऊष्मा नहीं प्राप्त कर पाता है। ऐसे में तारा ठंडा होने लगता है।

ब्लैक होल की विशेषताएं:-

किसी ब्लैक होल का सम्पूर्ण द्रव्यमान एक बिंदु में केन्द्रित रहता है जिसे केन्द्रीय विलक्षणता बिंदु Central Singularity Point कहते हैं। विलक्षणता बिंदु के आसपास वैज्ञानिकों ने एक गोलाकार सीमा की कल्पना की है जिसे प्रायः घटना क्षितिज Event Horizon कहा जाता है। घटना क्षितिज से परे प्रकाश सहित समस्त पदार्थ विलक्षणता बिंदु की दिशा में आकर्षित होकर खींचे चले जाते हैं। परन्तु घटना क्षितिज से होकर कोई भी वस्तु बाहर नहीं आ सकती है।

स्टीफन हॉकिंग और ब्लैक होल:

ब्लैक होल के संबंध में हमारी वर्तमान समझ भौतिकविद् स्टीफन हॉकिंग के कार्यों पर आधारित है। हॉकिंग ने वर्ष १९७४ में ब्लैक होल इतने काले नहीं (Black Holes in't So Black) शीर्षक से एक शोधपत्र प्रकाशित करवाया। इस शोधपत्र में हॉकिंग ने सामान्य सापेक्षता सिद्धांत एवं क्वांटम भौतिकी के सिद्धांतों के आधार पर यह दर्शाया कि ब्लैक होल पूरे काले नहीं होते, बल्कि ये अल्प मात्रा में विकिरणों को उत्सर्जित करते हैं। हॉकिंग ने यह भी प्रदर्शित किया कि ब्लैक होल से उत्सर्जित होने वाली विकीरण क्वांटम प्रभावों के कारण शनैः शनैः बाहर निकलती हैं। इस प्रभाव को हॉकिंग विकीरण Hawking Radiation के नाम से जाना जाता है।

हॉकिंग विकीरण प्रभाव के कारण ब्लैक होल अपने द्रव्यमान को धीरे-धीरे खोने लगते हैं, तथा ऊर्जा का भी क्षय होता है। यह प्रक्रिया लम्बे अंतराल तक चलने के बाद अन्ततोगत्वा ब्लैक होल वाष्पन को प्राप्त होता है। दिलचस्प बात यह है कि विशालकाय ब्लैक होलों से कम मात्रा में विकीरणों का उत्सर्जन होता है, जबकि लघु ब्लैक होल बहुत तेजी से विकीरणों का उत्सर्जन करके वाष्प बन जाते हैं।

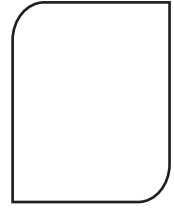
Youth Power

Let us first take into account what power really means. Power means the ability and the energy to do something spectacular. Power can be categorized as per group of things or persons.

For example there is muscle power, money power, youth power. All these are powers to reckon with and all can work wonders as and when required. When any of these three energies are put to action they are called power.

Like the other powers, youth power

Ku. Shraddha R. Khanzode
B.Sc II

enormous power, it is the elders, like teachers, parents and all elders they see around them in their daily lives. If this power of youth is properly directed, it is a wonder if there could be any task difficult for them. They just need a sober and

is a power of sorts which can generate achievements galore, this is the power of the youth to achieve. The power of the youth is very great, it has the potential of achieving targets.

Though this power is undoubtedly great, it needs to be harnessed and channelised. Once the power takes its momentum, there is no looking back or stopping. Now, who is to channelise this

mature guidance from elders, and off they go ahead to achieve.

This is because their minds are still not mature enough to understand the intricacies of all they do. They need to be told the reactions of whatever they do so that, they can decide on following the right path. If this guidance is given properly there is no reason why we would not see

wonders being achieved.

The power of the youth is so immense because they have all the qualities required for achievers. They are, for one, bubbling with enthusiasm, they have the requisite desire to achieve and, above all they are a storehouse of physical energy. If all this gets a meaningful and correct direction, the youth have the capacity which no one else can match.

Direction to the youth can be ascertained when we see some of the misdirected youth doing all sorts of heinous crimes, becoming terrorists and resorting to other malpractices. This is because the youth is either not being guided or being positively misguided by adults for their own interests. This happens just because the youth cannot even imagine the repercussions of what all they do, as, they do not know much about life.

So, if they are misguided, they follow their teachers and, if they are properly guided they once again follow their masters.

When we hear people talking from pulpits and platforms about service to humanity, I feel instead of talking so much to an audience of older people they should apply this strategy on the youth. We should lead them to work for humanity of which they are a part. I daresay their achievements would be beyond our

comprehension the youth must be brought in the mainstream of working for others. This will help the country take huge strides towards progress and growth. However, this again will have its own problems.

The youth will hear what they are lectured but the effect will be only if they see their elders following whatever they are lecturing. Here is the catch. If the youth are engaged in such works, they will not get any time for any frivolities like vulgarity or violence. If the elders try to gear up youth power, we can see them work wonders in any field. This is a terrific force that needs to be encouraged, harnessed and led to get the desired results.

21st Century and University

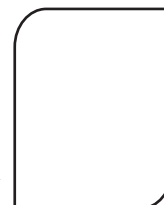
No doubt, 21st century is the best period to be an Indian. Never before was the level of confidence in us so high, in spite of the rich heritage and past glories, as it is today. With budgets at an all time high, capital being pumped in at a dizzying pace by foreign investors, Indian companies reaching out to and buying out iconic business firms and India making a huge presence in every internal political equation, there are no doubts that India is next big superpower.

Gone are the days when India was seen as a country of snake charmers, rope tricks and pompous maharajas, it is now being seen as a country producing entrepreneurs, efficient doctors and IIT-ians. The role of universities in 21st century will be for research in different new technologies like biotechnology, disaster management, and genetics and so on. It will focus on research, leadership and management, innovation and enterprises.

IIT-ians have by and large, been the biggest brand in recent times to reach out to the world and herald the coming-of-age of Indians, but while pondering over the role of the IIT-ians in nation building, we must first ask to ourselves, is the situation in India as rosy as it is painted?

India ranks 125th on the human development index (HDI) prepared by UN this year, has a high incidence of starvation

Ku. Vaishnavi G. Thakare
B.Sc. III

deaths and an ever-increasing number of educated unemployed youth. There hasn't been much improvement in civic facilities and quality of education and research in the country.

Technocrats can, have, helped in nation building in many ways. We have set new benchmarks in the fields of technology and management and have made significant contributions to the IT revolution in the country.

The Indian diasporas, led by technical persons have become a huge presence in the world over and have helped in making huge bargains in the country's interests, so much that both democrats and republicans came out in support of the Indo-US nuclear deal.

However, most of problems India faces stay unattended to.

Music is a great way to release stress

Today is one of those days where nothing seems to be going right. You're frustrated and ready for the day to be over. When you get home, you put on your headphones and try to relax. Sometimes all it takes is listening to soothing music to calm you down. Many people listen to music when they are trying to focus or relax, whether it's hip hop, the twinkling sounds of wind chimes, or the background music in elevators.

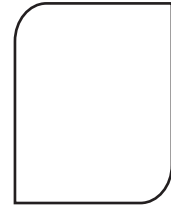
Stress:

The big test is tomorrow, but you've barely had any time to study. With so much information to learn and bedtime at hand, you feel like you are doomed to fail. These sorts of situations

often make people feel stressed out. When we feel something important to us, like a test grade, is being threatened, our body reacts with a stress response.

A stress response is your body's way of preparing itself so that you can work hard and fix the problem that is causing you stress. Your nervous system releases hormones into your bloodstream to tell the

Ku. Bhagyashri Jawanjali
B. Sc III

body how to react. One of these hormones is cortisol.

Cortisol is a hormone that is released during stress to help the body deal with whatever it is that is causing the stress. For example, it could tell the body to bring more energy to your muscles to help

you run if necessary. Millions of years ago, running was something that people would have needed to do when they were stressed.

Back then, stress didn't come from tests or homework, but from the threat of fast predators.

Even though a stress response helps you to work hard and ace your test, it can also hurt you. Cortisol tells your body to send more fuel to your muscles, but that energy has to come from somewhere else in your body. Oftentimes, it will take that fuel from other areas of your body, like

your immune system. If your immune system isn't getting as much energy, you could become sick much more easily. Beyond that, if your body is constantly preparing to run, fight, or otherwise react to stress, it can wear you out and put you at higher risk for getting sick.

Music: A Source of Relaxation?

Too much stress can make it more likely for a person to get sick, and so scientists are trying to think of ways to keep people from being overly stressed. In this experiment, scientists studied the effect of music on stress.

Scientists asked women to either listen to relaxing music, nature sounds, or to nothing. Following the music session, they had the women stand in front of an audience and perform two tasks. First, each woman had to give a speech. Second, each woman had to do complicated math in her head. These two tasks make up the Trier Social Stress Task, a method scientists use as a sure-fire way to make people feel stressed.

Scientists know that the body responds to stress by releasing cortisol, and so they used it as a way to measure stress. Scientists compared cortisol levels after listening to music and at various times after doing the Trier Social Stress Task. The scientists also measured an enzyme called alpha-amylase that is found

in saliva. Alpha-amylase is important to your body as it kills unwanted bacteria and it helps break down the food that you eat. Alpha-amylase is also released by the nervous system in response to stress, though scientists still have a lot to learn about this process.

Nature's Music :-

The scientists tested how classical music and nature sounds affect levels of cortisol and alpha-amylase. The alpha-amylase levels of people who listened to classical music went back to normal more quickly compared to the people listening to nature sounds. This suggests that relaxing music helps the body to return to a non-stressed state more quickly.

The people listening to relaxing music showed a stress response that was shorter compared to the other groups. The shorter response helps to prevent the body from getting worn out. This means that listening to relaxing music might help to improve the stress response and health.

Additionally, women that listened to music had higher levels of cortisol after stress than people who weren't listening to anything. It was the people who listened to the nature sounds that had the lowest levels of cortisol. This means that listening to music during stress may not actually decrease stress. However, listening to nature sounds might do the trick.

Saviour of Humanity “Mother Teresa”

Sometime God come in a human form. It would be no exaggeration if we would compare Mother Teresa with God. Her selfless service to the lepers and sick persons go unparalleled in history of the humankind. Agnes Gonxha Bojaxhiu popularly known to the outside world as 'Mother Teresa' was born on August 26, 1910 and baptised on August 27 in Skopje, in Macedonia. Her family belonged to the Albanian community. Right from the childhood days Agnes liked to b0 in church, she liked

to read and to pray and to sing. At twelve, she 'felt for the first time the desire to spend her life for Gods work, to give it to Him and to let Him decide. At 18, the decision was

made. The last two years, she assisted several religious retreats in Letnice and it was clear to her that she would be a missionary for India. On December 1, 1928, she left for India, the country of her dreams. She was sent to Calcutta (now Kolkata), to study become a teacher. On May 24, 1937, she made her final vows in Darjeeling. She was named the headmistress of a secondary school for the middle class Bengali girls in the centre of Calcutta. Close to her institute was one of the greatest slums of Calcutta. Sister

Ku. Vaishnavi R. Bhond
B.Sc. II

Teresa couldn't close her eyes and started thinking, 'Who cares for these poor living in the streets?' The great charity that spoke through her mother's letters, reminded her of the basic call, to care for the poor. Sister

T e r e s a
r e g u l a r l y
v i s i t e d
h o s p i t a l s ,
s l u m s a n d t h e
p o o r p e o p l e .
S h e m o v e d
b a c k t o
D a r j e e l i n g o n
t h e 1 0 t h o f
S e p t e m b e r .

She afterwards referred to this journey as: 'The most important journey of my life.' It was then, that she really heard God's voice. The message was to help the poor and needy. This date is still observed as the inspiration day in the society. She was 38, when she said goodbye to her sisters and religious Loreto robe, to change it for a cheap white and blue sari. First, she went to Patna, to follow a nursing training with the sisters there.

One day a Bengali girl, from a well-off family and former student of Sister Teresa, wanted to stay with Sister Teresa

and help her. This was a touching moment, but Sister Teresa was realistic and she spoke to the girl about the full poverty and about all the disagreeable aspects of the work. She proposed the girl to wait for some time.

The 19th of March 1949, the girl returned to Sister Teresa with no jewels and in a poor dress. The decision was made. She was the first to join Sister Teresa. The strength further increased with the passage of time. The sisters rose early in the morning, prayed for a long time, had adoration and attended mass, to find in their spiritual life, the strength to do the material work in the service of the Poor. Sister Teresa saw the community grow and knew that now she could seriously think about starting a congregation. The 'Constitutions of the Society of the Missionaries of Charity' could then be presented to the archbishop, who was responsible for Sending them for approval to Rome. Early in autumn, the Papal's the approval I arrived and on the 7th of October, 1950, the feasting of Holy Rosary sisters was done. At that moment, there were in all twelve pother Lila and the needy speaks volumes. One of the first foundation of Mother Teresa is the 'Home a woman for the Dying' in Calcutta. When she picked up a woman for the first time from the street she was half eaten up by rats and ants. All over india and the world, the 'Missionaries of Charity' have homes for the dying and the very sick people, who have nobody else to care. Another early foundation was 'Shishu Bhavan', the Home the Shanti Naggar where the leapers

could live and work in peace and be cared for. She also fought the battle against the abortion. When, in the early 80's, the world got shocked by the disease of AIDS that hundreds people she came ahead and provide shelter and care to those who are abandoned due to unknown nature of the disease.

When she won the Nobel Peace Prize in 1979 her thoughts were: "I choose the poverty of our poor people. But I am grateful to receive the Nobel Prize in the name of the hungry, the naked, the homeless, of the crippled, of the blind, of the lepers, of all those people who feel unwanted, unloved, uncared – for throughout society, people that have become a burden to the society and are shunned by everyone." In a survey published by Outlook magazine, Mother Teresa was voted the greatest Indian since the country's independence in 1947, from a poll of more than 50,000 responses. Truly her selfless service made her the most admiring women and loveable person on the earth. On September 5, 1997, at the age of 87 she passed away. Her funeral service was held on September 13, 1997. In 2003 Pope declared her as having holy healing powers and was later was given the title of 'Saint'. Though she is no longer with us physically, her prayer her guidance, her good work for the poor and the needy and her legacy will remain with us forever.

Footsteps To Success

*I walked and walked and walked
How will now be the journey I thought*

*Life took a new mode
And I landed in the management world*

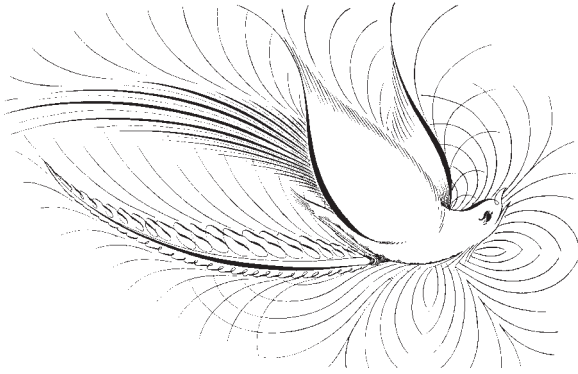
*A renowned college which is a source of knowledge
Keeping us on toes or grilling us like a chicken
All efforts are made to pull the talent inside us that is hidden*

*Surrounded by the ambitious students around
I also try to focus
When Accounts and Economics fly above my head round and round*

*Different and comfortable I feel here
Disciplined yet friendly is the environment here
Girls look like butterflies
Following the dress code with full on style*

*Colourful is the college life
Where we learn how to fly*

*This journey is of two years
And marking it a milestone in life
Will be my college that always shines*

Mr. Akash B. Bhagadkar
B.Sc III

विशेष श्रम संस्कार शिबीर दत्तक ग्राम धानोरा म्हाली ता. चांदुर रेल्वे १२ डिसेंबर २०१७ ते १९ डिसेंबर २०१७

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावती द्वारा संलग्नित अतुल विद्या मंदिर द्वार संचालित राजर्षी शाहू विज्ञान महाविद्यालय, चांदुर रेल्वे, जि. अमरावतीचे राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाद्वारा आयोजित विशेष श्रम संस्कार शिबीर १२ डिसेंबर २०१७ ते १९ डिसेंबर २०१७ पर्यंत दत्तक ग्राम धानोरा म्हाली येथे पार पडले. शिबीरामध्ये राबविण्यात आलेले उपक्रम ग्राम स्वच्छता, आरोग्य तपासणी व औषधी वाटप, व्यक्तीमत्व विकास, माहिती अधिकार, स्पर्धा परीक्षा, पर्यावरण जागृती, अंधःश्रद्धा निर्मूलन, रोग आरोग्य निदान शिबीर, स्वयंरोजगार, गावातील कुटुंबाची माहिती, महिला सक्षमीकरण इ. या विषयावर बौद्धिक सत्राद्वारे तज्ज्ञांकडून मार्गदर्शन करण्यात आले. राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यकारी अधिकार मा. प्रा. असलम खान हे ५० शिबीरार्थी स्वयंसेवकांसोबत उपस्थित होते. तसेच सहाय्यक महिला अधिकारी प्रा. डॉ. निलम केचे आणि मदतनिस म्हणून श्री. लवकुमार राठोड हे उपस्थित होते.

दिनांक १२ डिसेंबर २०१७ मंगळवार रोजी दुपारी २ वाजता राष्ट्रीय सेवा योजनेचे पथक दत्तक ग्राम धानोरा म्हाली येथे दाखल झाले होते. या पथकात २० विद्यार्थी व ३० विद्यार्थिनी असे एकूण ५० शिबीरार्थी स्वयंसेवकांचा समावेश होता.

दिनांक १३ डिसेंबर २०१७ रोजी सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम शिबीरार्थ्यांनी केले. त्यानंतर दुपारच्या सत्रात ३ वाजता विशेष श्रम संस्कार शिबीराचा उद्घाटन कार्यक्रम पार पडला.

उद्घाटनिय कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून मा. प्राचार्य डॉ. एस. एस. ठाकरे हे उपस्थित होते. उद्घाटक म्हणून मा. सौ. भारतीताई नर्सकर, सरपंच धानोरा म्हाली, प्रमुख पाहुणे मा. श्री. गणेशभाऊ आरेकर (माजी जिल्हा परिषद सदस्य), अतिथी म्हणून सौ. विणाताई निहाटकर (उपसरपंचा धानोरा म्हाली), मा. श्री. दत्ताभाऊ खानझोडे, प्राध्यापक वृंद, शिक्षकेतर कर्मचारी व मोठ्या संख्येने गावातील नागरिक उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी प्रा. असलम खान यांनी केले. उद्घाटनिय कार्यक्रमाचे संचालन तृशाल रा. गुल्हाने याने केले तर आभार प्रदर्शन आदित्य मडामे याने मानले.

दिनांक १४ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ठिक सकाळी ८.३० ते १२.३० गावात स्वच्छता अभियान राबविले. दुपारच्या सत्रामध्ये ३ वाजता 'प्रदुषण एक सामाजिक समस्या' या विषयावर डॉ. जी. बी. संतापे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांना प्रदुषणाने मानवी जीवनावर होणारे परिणाम स्पष्ट केले तसेच ग्लोबल वॉर्मिंग बदल माहिती दिली. तापमानामध्ये होणारे बदल हे किती घातक असतात ह्याचेही त्यांनी मार्गदर्शन केले.

दि. १५ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ठिक सकाळी ८.३० ते १२.३० पर्यंत वृक्ष संवर्धन व लागवड केले. दुपारी ३ ते ५.३० च्या बौद्धिक सत्रात

स्त्रीयांचे कायदेविषयक सल्ला आणि मार्गदर्शन या विषयावर प्रा. अण्णा पाटील यांनी मार्गदर्शन केले.

दिनांक १६ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ठिक सकाळी ८.३० ते १२.३० पर्यंत श्रमदानातून गावातील झाडांना सुरक्षा हेतू लाकडी कठडे व काटेरी कुंपण करण्यात आले. तसेच झाडांना पाणी देण्यात आले.

दुपारी ३ वाजता बौद्धिक सत्रात प्रा. नरेश कावलकर यांनी स्पर्धा परीक्षा जनजागृती या विषयावर व्याख्यान आयोजित केले होते.

दि. १७ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ग्राम स्वच्छता व गावातील कुटुंबाची विधि माहिती प्रपत्रे भरून माहिती गोळा करण्यात आली.

दुपारच्या बौद्धिक सत्रात ३ वाजता मा. अजय वाघ यांनी टी. बी. व एड्स निर्मलनात युवकांची भूमिका यावर व्याख्यान आयोजित केले होते.

दि. १८ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ठिक सकाळी ८.३० ते १२.३० पर्यंत राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या ग्रामस्वच्छता व झाडांना आळे करून पाणी देण्यात आले.

दुपारच्या बौद्धिक सत्रात प्रा. नंदकिशोर राऊतम व प्रा. राजेश आळे श्रीराम कला महाविद्यालय, धामणगांव रेल्वे यांनी वैज्ञानिक दृष्टीकोन व आजचा युवक आणि श्रद्धा व अंधश्रद्धा वैज्ञानिक दृष्टिकोन या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. यावेळी बोलतांना त्यांनील युवकांनी विज्ञानाचा आधार घेवूनच जगले पाहिजे. अंधश्रद्धेवर विश्वास ठेवू नये. विज्ञान हिच आपली श्रद्धा असली पाहिजे. असे त्यांनी ठामपणे आपले मत मांडले.

त्यानंतर रात्री ७ ते ८.३० पर्यंत शिबीरार्थी स्वयंसेवकांनी सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर केला होता. यावेळी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे संचालक प्रा. राजेश मिरगे (संत गाडेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती) व मा. श्री. प्रतीकजी, श्रीराजभाई, रोशनभाई यांची उपस्थिती लाभली. कार्यक्रम अधिकारी प्रा. असलम खान व स्वयंसेवकांनी या सर्वांचे स्वागत केले. तसेच प्रा. राजेश मिरगे यांनी एनएनएसमध्ये होणाऱ्या व करावयाच्या कार्याची मोलाची माहिती दिली. कार्यक्रमाचे संचालन तृशाल गुल्हाने यांनी केले तर आभार प्रदर्शन कु. प्रतीक्षा पोकळे हिने मानले.

दि. १९ डिसेंबर २०१७ सकाळी प्रार्थना, योगासने, प्राणायाम केल्यानंतर ठिक सकाळी ८.३० ते १२.३० पर्यंत श्रमदानातून स्वच्छता जनजागृती प्रभात फेरी काढण्यात आली होती.

दुपारी ३ वाजता शिबीराचा समारोपीय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यावेळी अध्यक्ष म्हणून मा. सरपंच सौ. भारतीताई नर्सेकर ह्या उपस्थित होत्या. तर प्रमुख पाहुणे श्री. प्रमोदजी गुजर (पोलीस पाटील), उपसरपंच सौ. विणाताई निहाटकर हे उपस्थित होते. त्याचप्रमाणे ग्रामपंचायत सदस्य, गावातील नागरिक, प्राध्यापक वृंद, सर्व शिबीरार्थी, रोसेयो कार्यक्रम अधिकारी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी आदींची उपस्थिती होती.

सायंकाळी ५ वाजता दिनांक १९ डिसेंबर २०१७ ला सर्व शिबीरार्थी स्वयंसेवकांनी गावातुन प्रस्थान केले.

प्रा. असलम खान
कार्यक्रम अधिकारी
राष्ट्रीय सेवा योजना

Department of Botany

Department of Botany places its heartfelt thanks to honorable management for providing us an encouragement all the way to full fill the cause of education. I also wish to express my gratitude's to honorable Principal, Dr.S.S Thakare for his minute to minute guidance with his new and innovative ideas to enrich the teaching in subjects. As per the aim of department and annual planning department was always ready to fulfill the need of students.

Botanical Study Tour:

As a Part of curriculum and to provide an actual knowledge about the biotechnological equipment their working principal and application, department organized one day study tour to Department of Botany and Biotechnology Santa Gadge Baba Amravati University. All about 31 students from B.Sc-III year participate in tour. First they visit to department of botany. Dr. Prasant Gawande Associate Professor department of Botany and Dr More provides a details knowledge about the equipments of PCR, Gel doc system, oil extraction assembly Plant tissues culture lab and biological specimens present in the departments. In Biotechnology department student observe the mechanism of centrifuge, HPLC, Autoclave. After that they visit to "Central Instrumentation Center "of University. Dr Anita S. Patil Associated Professor and Reader Department of Biotechnology interact with the students on application and future aspects of Biotechnology.

Seed Collection:

As to provided the detail knowledge about plant morphology and their medicinal uses seed collection as well as medicinal herbs collection was done by the student of B.Sc-II

and B.Sc-I. They collected seeds from plant of local area stored them in vials and label them with their common name and botanical name. Similarly medicinal herbs were also collected and stored in department.

Best practice and Innovative techniques:

To create interest in subject and to aware the students about plant conservation and propagation various competitions was organized by department .One of them is eco-friendly rakhi competition in which Rakhis by using seeds of fruit was made by the students. Small sapling of different plants such as Sabza, Azadiracta indica, Cymbopogon, Adulsa, Sarpghandha was also made by the students in Botanical garden. To improve the taxonomical aspect regarding identification and classification of plant various charts and botanical specimens of plants was also made by students. To develop a cult of research, research project was also allotted to the students. As a extension activity of department Vermicompost was generated, harvested and packed in a packets of 2 kg. This packet was sold on occasion of 26th January 2017.

Students Participations:

To develop a confidence and to gain more knowledge apart from regular syllabus students were promoted to participate in inter and intra collegiate competition. Miss Guaravi Ingale, Miss Shweta Nibharte, Miss Vashnavi Digambar and Miss Rutuja Gonge of B.Sc-II nd year participate in inter college wild flower competition entitle as "Wild Glory" organized by Vidyavinayaka Mahavidyalaya Amravati in association with Department of Botany and garden club Amravati. In this Competition Miss Gauravi Ingale won I st prize for her exhibition of rare medicinal plant in shrub category namely "Clerodendrum serratum".

Department of Zoology

Inaugural Ceremony of Zoological Society

The Zoological Society 2017-18 was inaugurated at the gracious hands of Principal Dr. S. S. Thakare on dated 19th August 2017. Office bearers of Zoological Society were felicitated at the hands of guest.

Workshop

Indian Science Congress Association, Kolkata Amravati Chapter sponsored one day workshop for the students on "Preparation of bird feeder and nest" was organized on 19th August 2017 in collaboration with Indian Society of Arachnology was successfully carried out. This workshop was inaugurated at the gracious hands of Dr. S. S. Thakare, Principal, Mr. Sourabh Jawanjal, Member of W.E.C.S, Amravati was guest of honor. Ninety two students from college were participated in the workshop. Mr. Sourabh Jawanjal delivered a very nice and informative and intellectual talk on 'Preparation of bird feeder and nest'. Student's participants prepared bird feeder and nest. Bird feeder and nest were placed in college campus. Lastly, interactive session were carried out on varied topics.

Group Discussion

On the aegis of International Ozone Day group discussion was conducted. The aim of group discussion event was to enhance the question and solution about ozone layer—what is it, and how does it protect life on Earth?. The effects of ozone depletion—what are they, and how serious are they? . 32 students were participated in the discussion.

Wild Life Week Celebration

On the occasion of Wild life week, documentary film on Biodiversity was arranged for the kids.

District Level Intercollegiate Essay Competition

District level intercollegiate essay competition – 2017-18 was conducted in the Collaboration with Atul Vidya Mandir, Wardha for the students on "Problem, reason, and solution on Vidarbha farmers suicide". The aim of Essay

Competition is to encourage writing on social issues, among the Students.

National Symposium cum Workshop

Indian Science Congress Association, Kolkata sponsored three days National Symposium cum Workshop on Science and technology for sustainable wildlife management, biodiversity and ecosystems in India in collaboration with Department of Zoology, Rajarshree Shahu Science College, Chandur Rly, Indian Society of Arachnology, Satpuda Foundation, J.D. Patil Sangludkar Mahavidyalya, Daryapur and Mahtma Fule, Warud was successfully carried on 23rd February 2017.

Resource persons delivered guest lectures

- Dr. Y. D. Akhare Vidya Bharati Mah. Amravati Date: 06-04-2018 Topic: Genetic disorders
- Dr. A. K. Bodakhe, J. D. Patil Sang. Mah. Daryapur Date: 09/04/2018 Topic: Spider Diversity
- Dr. J.G. Suryavanshi, Adarsh Mah. Dhamangao Rly. Date: 10/04/2018 Topic: Chromosomal aberrations

Students Participation

Ms. Nandini Wanare and Ms. Asmita Sarve of B.Sc III participated in Research Convention Avishkar-2017 organized by Sant Gadge Baba University, Amravati.

Miss Vaishanvi Bhond Students of B.Sc. II and Miss Roshani Mete Students of B.Sc. I appointed as a Tiger Ambassador of the college by Melghat Tiger Project Department of Forest, Govt. of Maharashtra.

Research Publication:

Teaching faculty of the department Dr. Mahesh Chikhale and Dr. Gajanan Santape published two research papers in National Conferences.

Teacher Participation:

Member of organizing committee National Symposium cum Workshop on Science and technology for sustainable wildlife management, biodiversity and ecosystems in India and attended the National Conference and Workshops.

Department of Chemistry

Amravati University Chemistry Teacher Association, (AUCTA) provides an open platform to the students of Chemistry to participated in different activities at different places. Our college students actively participate in these activities. This year Mr. Pratik Nanwatkar and Mr. Adesh Rangari of B.Sc.-I (2S) participated in an "Intercollegiate Chem Quiz Competition" hosted by Shankarlal Khandelwal College, Akola. Similarly Ms. Gunashree Bansod from B.Sc.-II (3S) took part in an "Intercollegiate Seminar Competition" organized by J.D. Patil Sangulkar College, Dryapur.

As per University curriculum students' "Industrial Visit" was organized by Department of Chemistry at Mahatma Gandhi Rural Industrialization, Wardha on 9th March 2018. During this visit, students got an opportunity to study the working and various training programme of Bio-Processing & Herbal Division, Khadi & Textile Division, Chemical Industries Division, Rural Craft & Engineering Division, Rural Energy & Infrastructure Division manufacturing process taking place at Mahatma Gandhi Institute for Rural Industrialization, Wardha. Students are largely benefited by this industrial knowledge. Second part of tour we were visited "Maganwadi" and Sewagram "Bapu Kuti" collected information of Mahatma Gandhi National work for India freedom.

This year also, department have run unique activity on the occasion of "Rang Panchmi" during Holy festival. Under the guidance of teachers, students themselves prepared the natural colours in very scientific way by extraction method from fresh "Butea monosperma (Palas) flowers of the season. These natural colours were made available for the public in advance at no cost for

the third time. Tremendous response was received from the public and some amount was also collected through this activity. In this way department contributed little bit in public awareness about natural colour and various chemical colours.

Dr. A. D. Bansod, presented his research paper entitled, "Synthesis, Spectroscopic, Thermal, Electrical, Catalytic and Biological Studies of Schiff Base of Terephthalaldehyde with Thiocarbohydrazide and their Metal Complexes" in National Conference of Indian Chemical Society 23-27 December 2017 organized by Department of Chemistry Uka Tarsadia University Maliba Campus, Bardoli-394 350 Surat, Gujarat.

Mr. S. S. Padhen, presented his research paper entitled, "Synthesis of 2-substituted-amino-6-o-tolylimino-4-amino(2-o-tolylthiocarbamido)1,3-Benzothiazole" in National Conference on Applications of green chemistry for environment protection organized by Arts, Commerce and Science College, Shreevardhan-402 110, Dist. Raigad.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati awarded doctorate degree to Mr. S. S. Padhen on "Synthesis and Antimicrobial Study of Some 1-Phenyl 3-[4-Substitutedthiocarbamido, 2,4-Dithiobiureto-Phenyl and 1,2,4-Dithiazolo, 1,3,5-Dithiazino, 1,3,5-Triazino)Aminophenyl]Prop-2-Ene-1-Ones" in Chemistry.

Internal Quality assurance Cell (IQAC)

The Internal Quality assurance Cell (IQAC) has been established in the College as per the guidelines of National Assessment and Accreditation Council (NAAC) in Sept.2015 for quality enhancement.

In its composition Honorable Principal Dr.S.S.Thakare acted as Chairman and he nominated two members from management representative, eight senior teacher, one administrative staff, students and external member from industrial representative. Dr.G.B.Santape nominated as a coordinator of the committee.

In the academic session 2017-2018, IQAC focuses on the internal quality enhancement and the sustenance. In the beginning of the academic year the cell focuses on the construction of the various committees and imparts the responsibilities of the various tasks to the committee incharges. Activities initiated in the beginning of current year and the IQAC was channelized all efforts and measures of the Institution towards promoting its academic excellence.

NAAC peer team visited to the college on dated 8th - 9th September 2017 for the assessment and accreditation of the institute. The accreditation result of the institute was approved in the 28th meeting of standing committee of NAAC. In the first cycle the college scored 2.51 CGPA. Our college is awarded with grade B+ by National Assessment and Accreditation Council, Bengaluru. The accreditation grade is valid for next five years.

- The College has made Nature and Science Club'. The science club actively look into the participation of the students inside and

outside of the college.

- Miss Guaravi Ingale, Miss Shweta Nibharte, Miss Vashnavi Digambar and Miss Rutuja Gonge of B.Sc-II nd year participate in inter college wild flower competition entitle as "Wild Glory" organized by Vidyavinayaka Mahavidyalaya Amravati in association with Department of Botany and garden club Amravati. Miss Gauravi Ingale bagged 1st prize in the said competition.
- Students of B.Sc III participated in Research Convention-Avishkar organised by Sant Gadge Baba Amravati University held at Shivaji Science College, Amravati.
- Students participated in Sports activities and Youth Festival organised by Sant Gadge Baba Amravati University. Mr.Vijay Jaisingpure represented Inter University in Hockey organised by All India Inter University, New Delhi and Ms.Shilpa Tekam participated in West Zone Inter University Hockey Championship held at Baroda, Gujrat
- Students were participated in the Wild Life week celebration during 1-7th Oct.2017 organised by Department of Zoology.
- Mr. Pratik Nanwatkar and Mr. Adesh Rangari of B.Sc.-I (2S) participated in an "Intercollegiate Chem Quiz Competition" hosted by Shankarlal Khandelwal College, Akola. Similarly Ms.Gunashree Bansod from B.Sc.-II (3S) took part in an "Intercollegiate Seminar Competition" organized by J.D.PatilSangulkar College, Dryapur.
- Student Mentor Scheme and Dr.A.P.J.Abdul Kalam students adoption scheme was launched effectively.
- First terminal examination was conducted by Continuous Evaluation Committee during 5th Oct-11 October 2017.

Post NAAC initiatives and activities

As per the revised guidelines of NAAC seven criterion was distributed to faculty members.

- Curricular Aspects – Dr.A.D.Bansod
- Teaching, Learning and Evaluation- Mr.S.A.Wani
- Research innovation and Extension – Dr. M. J. Keche
- Infrastructure and Learning Resources – Mr. M. P. Waghmare
- Student Support and Progression –Dr. A. P. Pachlawade
- Governance, Leadership and Management - Mr.S.S.Padhen
- Institutional Values and Best Practices- Dr.M.P.Chikhale and Mr.A.N.Khan
- Principal Dr.S.S.Thakare, Dr.G.B.Santape and Mr.S.A.Wani had been attended S.G.B.A.University sponsored one day IQAC Awareness workshop at Shri Shivaji Science College Amravati
- Dr.A.P.Pachkawade also participated one day workshop at Mungsaji Maharaj Mahavidyalaya, Darvha
- National Symposium cum workshop on Science and Technology for Sustainable Wild Life Management, Biodiversity and Ecosystem in India was organised during 3rd-5th December 2017 at Nature and Community Center Muthwa (Bori, Harisal) Melghat in collaboration with J,D,Patil Sangludkar Mahavidyalaya Daryapur, Faculty of the college was actively participated in the organising committee of the conference. Our college was the main collaborator of the conference.
- Semester wise and teacher wise Micro teaching plan was approved by IQAC
- Sport and cultural meet Tarangini -2018

and National Science Day -2018 was celebrated successfully.

- Under the guidance of Dr.S.S.Thakare Skill will group of the students organised Quiz on Chemistry, celebration of Birth Anniversary of Shivaji Maharaj, International Women Day, Astronomy based program Journey to Space and Water conservation awareness program- Jal Charcha
- Guest lectures and Industrial tour , study tours were organised by the departments
- Second Terminal examination was smoothly conducted from 26th March to 3rd April 2018
- Students Feedback committee is conducting Students Satisfaction Survey
- The Annual Quality Assurance Report (AQAR) of the academic session 2017-2018 is under process.

Future Plan

- Academic calendar 2018-19
- To organise workshops on IPR and Innovative Teaching and Learning Methods
- To obtain the recognition of Ph.D. supervisor
- To obtain the recognition of research centre to Labs.
- Green Audit
- Student Placement Cell
- MoU and Collaboration /establish linkages
- Faculty and Student exchange
- Health awareness program for girls and women.

IQAC Coordinator

NATIONAL SCIENCE DAY

The College has celebrated National Science day on 28th February 2018. The celebration is followed by different competitions based on the theme of NSD-2018 i.e. "The Scientific Issues for the Development of the Nation". The competitions include Poster presentation, Rangoli and Elocution competition. The competitions were open to all the schools and colleges in the Chandur Railway city. In response, around 100 students have participated in different competitions.

The function was inaugurated by the dignitaries on the dais, Chief Guest of the function Mr. Pratik Deshmukh from Shri Shivaji Science College, Amravati. Chairperson of the function Dr. S.S. Thakare, Principal of our College, P.S. Talokar, H.M. of late Atul Jagtap Vidyalaya and the Convenor of the function Dr.A.D.Bansod , Co-convenor Mr. M.P. Waghmare, Mr. Arjun Ingale, Secretary of College Students Council. Mr. Pratik Deshmukh, Chief guest given the information about Avishkar Competition which is conducted by SGBAU Amravati and also his Avishkar awards. He also inspired to students for participation in competitions. Dr. S. S.

Thakare given introductory & Presidential speech.

The Poster & Rangoli competitions were examined by Mr. Pratik Deshmukh and Mr. P. D. Bodile, In poster competition first prize goes to Mr. Gaurav D. Shende (Atul Jagtap High. School Chandur Rly) and second prize goes to Ku. Nikita Raut (Atul Jagtap High. School Chandur Rly). In rangoli competition first prize goes to Ku. Sarika Madhav Jadhav (Z.P. High School Chandur Rly.) and second prize goes to Ku. Rutuja Gonge (Rajarshee Shahu Sci. College, Chandur Rly.) Elocution competition was examined by Mr. P. S. Talokar and Ms. Talegavkar. In elocution competition first prize goes to Ku. Harsha Dhage (Z.P. High School Chandur Rly.) second prize goes to Ku. Nikita Raut (Atul Jagtap High. School Chandur Rly). Top two contestants selected from each competition were awarded with cash prize and certificates at the hands of the dignitaries on the dais during valedictory function. The function was anchored by Ms. Roshani Wasnik, B.Sc. III and vote of thanks was proposed by Mr. Trushal Gulhane, B.Sc. III.

Nature and Science Club

A guidance lecture on "journey to space" was organized at Rajarshee Shahu Science College Chandur Rly under the Nature and Science Club Shri Vijay Girulkar was the resource person of the inaugural function Dr. S.S. Thakare Principal presided over the programme, Dr. G. B. Santape IQAC coordinator, Dr. A. D. Bansod Organizer and Mr. M. P. Waghmare Deputy Organizer, Mr. Arjun Ingale secretary of the college students council. Also graced occasion Mr. Vijay Girulkar guided the students about stars and planets in the solar system. He informed about the origin of sun and other planets. He talked about Barmuda triangle, Black hole, NASA etc. Aditiya Madame introduced the members of the Nature and Science Club 2017-18, The function was anchored by Mr. Trushal Gulhane, B.Sc. III and vote of thanks was proposed by Ms. Roshani Wasnik ,B.Sc. III.

Department of Physics

Guest Lectures:

Department is organizing guest lectures for the students of physics every year. This year also a lecture on the topic, "Special theory of relativity" was arranged on 24/08/2017. Dr. V. K. Jadhao, Associate Professor and Head, Department of Physics, B. B. Arts, N. B. Commerce and B.P. Science College, Digra. Dist. Yavatmal. Also on the topic, "Semiconductor" Prof. K. K. Hurde, Head, Department of Physics, Mungsaji Maharaj Mahavidyalya, Darwha Dist. Yavatmal. This lecture opened the horizon of the subject and students came to know its significance in different fields.

Educational Tour:

Science and Spiritualism are working hand in hand from ancient times. To have real and Practical experience the educational excursion have been organized. Actuality Knowledge cognizance occur students the Department of Physics organized "Educational Tour" at Raman Science Centre, Nagpur.

Group Discussions:

Group Discussion for the students of B.Sc. Part-II (4S) was arranged on 24/02/2018 on the topic "Fresnel and Fraunhofer Diffraction, semiconductor laser, Propagation of light wave in an optical fiber". Students from the classes actively participated in these discussions and shown their keen interest in the subject.

One day Workshop:

The department of Physics of our college has organized one day workshop for the students on "Energy Conservation Awareness" on dated 18/08/2017. Principal of our college Dr. S. S. Thakare is the president of this function, Principal A. P. Deshpande, Matoshri Nanibai Gharphalkar Science College, Babhulgaon and Dr. Priya S. Deole, Head, Department of Physics, G.S.Tompe College, Chandur Bazar where resource persons for this workshop. Dr. A. P. Deshpande and Dr. Priya S. Deole has explained various aspects of the topic. On this occasion resource persons have delivered

the informative talk on the subject. Dr. A. P. Pachkawade, HOD Physics & Co-Convener and Mr S. A. Wani, Assistant Professor & Convener has organized said workshop.

Faculty Publication:

Dr. A. P. Pachkawade presented his research paper in National Conference on Recent Trends in synthesis and characterization of Futuristic Material in Sciences for the development of Society at Sakharkhada they become publish in International journal of Scientific research in science and technology (IJISRT) ISSN 2395-6011 Impact Factor 3.585 entitled

- 1) "Temporal and Spatial Distribution of output power from different electron temperature in copper vapour laser"
- 2) "Investigation of Ionization Recombination and Fractional Abundances of different Ionic Species"
- 3) "Radial Distribution of the atom and Ion densities in the copper vapour laser discharge"

As well as paper presented in International Conference on Recent Trends in Science and Technology its becomes publish in Aayushi International Interdisciplinary Research Journal (AIIRJ)

ISSN 2349-638x Impact Factor 4.574 Special Issue No.25 entitled

- 1) Investigation under DC Glow Discharge Spectrometry
- 2) Laser Transition as a function of time for different initial inversion densities

Mr. S. A. Wani presented his research paper in National Conference on Recent Trends in synthesis and characterization of Futuristic Material in Sciences for the development of Society at Sakharkhada they become publish in International journal of Scientific research in science and technology (IJISRT) ISSN 2395-6011 Impact Factor 3.585 entitled

- 1) Ultrasonic investigation of Thermodynamic parameters in binary liquid mixture at 301.15K

Report of 'Tarangini' – 2018'

Unlike every year, this year also the College has celebrated its annual function 'TARANGINI 2018'. A medley of sports and cultural programme began with the exciting sports week with various indoor and outdoor games (Cricket, Volley Ball, Badminton, Kabbaddi, Running, Chess, Carom), which provides a platform for our students to excel in their sports career. The sports week was inaugurated at the hands of Principal, Dr. S S Thakare and it is effectively conducted under the able guidance of physical director, Mr. A.N. Khan.

On 19/01/2018 a 'Fete' (Anand Melava) was organised which was inaugurated at the hands of Shri. Pradip Talokar sir. Everyone has enjoyed the delicious dishes prepared by the students.

On 20/01/2018 the cultural programme was inaugurated at the hands of honourable Chief Guest Dr. Sandhya Kadu, Associate Professor, Bhartiya Mahavidhyalaya, Amravati. Other dignitaries, Prof. Mrs. Yugandhara Rajgure, G.S.Tompe Mahavidhyalaya, Chandur Bajar, Dr. S.S.Thakare, Shri. Pradip Talokar, Smt. Anjali Wagh, Dr. G.B.Santape, student council secretary Arjun Ingle and all members of the council and a convenor of 'Tarangini 2018', were present on the dais. Staff and students were felicitated for their excellent achievements with the hands of the dignitaries on the dais. Dr. Sandhya Kadu enlightened the students with her encouraging, experienced and guiding speech for their future. Dr.S.S.Thakare presented Annual report of the college and enlightened the students with his words of wisdom. Vote of thanks was proposed

by Miss. Ingle. Immediately after this guest on the dais has inaugurated and observed various competitions like 'Rangoli', 'Flower Arrangement' and 'Handicraft'.

On 21/01/2018, the programme began with an intellectual quiz competition which was conducted under the guidance of incharge of quiz competition, Dr.A.D.Bansod and supported by Shri R.M.Golhe and Anna Patil Sir. Soon after this 'Bhavgeet' competition and elocution competition was started.

On 22/01/2018 the college students came up with various cultural programmes which began at 11.00am. The event was decorated with solo dance, group dance, drama, fashion show and depiction of Marathi culture. All the performances were indeed marvellous. The cultural programme was anchored by the students Mast. Trushal Gulhane, Miss. Shrutika Ahir, Miss. Anushri Jichkar and Miss Pratiksha Raut. Thus the 'TARANGINI' was grandly celebrated in our college with support of all the staff and the students of the college and the parents.

On 26th January 2018, the winners of all above competitions were awarded prize and the certificates at the hands of Principal of the college honourable Dr.S.S.Thakare.

Convenor
Mr. S.A.Wani
(Asst. Prof. Dept. Physics)

Participated in Avishkar – 2017

Participated in Intercollegiate Seminar Competition

Institutional Visit to Biotechnology Department SGBAU

Poster Competition : National Science Day -2018

Tiger Ambassador of the college appointed by Melghat Tiger Project Department of Forest

Students are engaged in tree plantation awareness drive launched by Govt. of Maharashtra

Bird Nest installed for conservation of birds

Installed earthen pot in College premises

Herbal color preparation and selling on the occasion of "Rangpanchmi" during Holi festival.

Inaugural Ceremony Of Zoological Society

Workshop on "Preparation of bird feeder and nest"

Group Discussion in the occasion of International Ozone Day

National Symposium cum Workshop

Water conservation awareness program 'Jal Charcha'

World Women Day

Shivaji Maharaj Jayanti

Lecture on "Journey to Space"

National Science Day

Guest lecture on "Special Theory of Relativity"

Educational Tour at
Raman Science Centre, Nagpur

Workshop on "Energy Conservation Awareness"

Industrial Visit

Guest lecture on "Spider Diversity"

Guest lecture on "PKU"

Annual Social Gathering "Tarangini"

N.S.S. Activities

Sports Achievements

Ms. Shilpa Tekam and Mr. Vijay Jaisingpure students of B.Sc. Part- III participated in the Inter University Hockey Tournaments held at Baroda University